

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kasvinjalostajanoikeudesta sekä laeiksi siemenkauppalain ja rikoslain 49 luvun 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kasvinjalostajanoikeudesta, joka korvaisi voimassa olevan lain vuodelta 1992. Uudistuksella selkeytettäisiin lain rakennetta ja saatettaisiin laki vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Tarve säätää uusi laki johtuu myös hallinnollisista muutoksista, koska kasvinjalostajanoikeustoimisto on lakkautettu ja sen sijaan uutena rekisteriviranomaisena toimisi Elintarviketurvallisuusvirasto.

Ehdotettua lakia sovellettaisiin kansallisten kasvinjalostajanoikeuksien myöntämiseen. Kasvinjalostajanoikeudella tarkoitettaisiin jalostajan yksinoikeutta lajikkeen ammattimai-

seen hyväksikäyttämiseen. Ehdotettu laki vastaa sisällöltään uusia kasvilajikkeita suojaavan kansainvälisen yleissopimuksen (UPOV) vaatimuksia. Esityksessä on myös otettu huomioon Euroopan yhteisön kasvinjalostajanoikeutta koskeva lainsäädäntö. Lain tarkoituksena on turvata kannattava kasvinjalostustoiminta Suomessa ja taata myös ulkomaisten lajikkeiden saatavuus.

Siemenkauppalakiin ja rikoslakiin tehtäisiin muuttuneesta lainsäädännöstä johtuvat tarvittavat tekniset muutokset.

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan syksyllä 2009.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO	4
2 NYKYTILA	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	4
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	6
2.3 Nykytilan arviointi	7
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	7
3.1 Tavoitteet	7
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot	7
3.3 Keskeiset ehdotukset	8
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	8
4.1 Taloudelliset vaikutukset	8
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	9
5 ASIAN VALMISTELU	9
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	9
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	11
1.1 Laki kasvinjalostajanoikeudesta	11
1 luku. Yleiset säännökset	11
2 luku. Kasvinjalostajanoikeus	12
3 luku. Kasvinjalostajanoikeuden myöntämisen edellytykset	14
4 luku. Kasvinjalostajanoikeuden hyväksyminen	14
5 luku. Lajikenimi	19
6 luku. Kasvinjalostajanoikeuden lakkaaminen, mitättömäksi julistaminen ja menetetyksi määrääminen	20
7 luku. Käyttö- ja pakkolupa sekä vastavuoroinen pakkolupa	21
8 luku. Yksityisoikeudellinen suoja	22
9 luku. Rangaistussäännökset	24
10 luku. Erinäiset säännökset	25
1.2 Laki siemenkauppalain muuttamisesta	26
1.3 Laki rikoslain 49 luvun 2 §:n muuttamisesta	26
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET	26
2.1 Laki kasvinjalostajanoikeudesta	26
2.2 Laki siemenkauppalain muuttamisesta	26
3 VOIMAANTULO	27
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	27
LAKIEHDOTUKSET	29
Laki kasvinjalostajanoikeudesta	29
Laki siemenkauppalain muuttamisesta	41
Laki rikoslain 49 luvun 2 §:n muuttamisesta	42

LIITE	43
RINNAKKAISTEKSTIT	43
Laki siemenkauppalaain muuttamisesta.....	43
Laki rikoslain 49 luvun 2 §:n muuttamisesta	45

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Vuonna 1992 voimaan tulleella lailla kasvinjalostajanoikeudesta (789/1992) luotiin Suomeen uusi, keksijän- ja tekijänoikeuteen rinnastettava immateriaalinen oikeus. Laki on vuonna 1991 tehdyn uusia kasvilajikkeita suojaavan kansainvälisen yleissopimuksen (UPOV—sopimus) mukainen. Suomi liittyi uusia kasvilajikkeita suojaavan liiton (UPOV) jäseneksi vuonna 1993 ja UPOV—sopimus saatettiin Suomessa voimaan vuonna 2001 (SopS 49/2001 ja 50/2001). Sopimuksessa annetaan uusien kasvilajikkeiden jalostajille mahdollisuus saada yksinomaiset jalostajanoikeudet yhtenäisten ja selvästi määriteltyjen periaatteiden mukaisesti.

Kasvilajikkeiden suojaamisesta Euroopan yhteisön tasolla on säädetty neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2100/94, jossa myös on otettu huomioon UPOV—sopimus. Euroopan yhteisö liittyi UPOV—sopimukseen vuonna 2005.

Kasvinjalostajanoikeuksien myöntämiseen sovelletaan kansallista menettelyä. Jalostaja voi vaihtoehtoisesti hakea myös koko yhteisön alueella voimassa olevaa oikeutta yhteisön kasvilajikevirastolta. Suojattavien lajikkeiden on kuitenkin aina täytettävä kansainvälisesti tunnustetut vaatimukset.

Lakiehdotuksen tarkoituksena on selkeyttää lain aineellista sisältöä ja määritellä tarkemmin UPOV—sopimuksen vaatimukset. Laki saatettaisiin vastaamaan kaikilta osin sen voimaantulon jälkeen annetun perustuslain vaatimuksia tarkentamalla kasvinjalostajanoikeuksista rekistereihin talletettavat tiedot sekä täsmentämällä valtuutussäännökset. Samalla uudistettaisiin lain hallinnollisia säännöksiä. Kasvinjalostajanoikeustoimisto on lakkautettu vuonna 2007 ja sen tehtävät on siirretty Elintarviketurvallisuusvirastolle (Evira), joka ehdotetun lain mukaan olisi lain soveltamisesta ja täytäntöönpanosta vastaava toimivaltainen viranomaisena. Koska lakia on muutettu useita kertoja, on tarkoituksenmu-

kaista toteuttaa muutokset lain kokonaisuudistuksella.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Voimassa olevassa laissa säädetään kasvinjalostajan oikeudesta kehittämäänsä lajikkeen, jotta kasvinjalostustoiminta olisi kannattavaa, ulkomaisten lajikkeiden saatavuus voitaisiin taata ja kansallinen lainsäädäntö vastaisi muiden kehittyneiden valtioiden lainsäädäntöä.

Laki kasvinjalostajanoikeudesta (789/1992) on annettu vuonna 1992 ja sitä on muutettu kuusi kertaa (721/1995, 238/1999, 651/2000, 306/2005, 706/2005, 683/2006). Lain nojalla on annettu seuraavat asetukset: valtioneuvoston asetus kasvinjalostajanoikeudesta annetussa laissa tarkoitetuista kasvisuvuista ja lajeista (905/1992), valtioneuvoston asetus kasvinjalostajanoikeudesta (907/1992) ja maa- ja metsätalousministeriön asetus kasvilajikelautakunnan suoritteista perittävistä maksuista (41/2008). Jalostajalla on mahdollisuus hakea joko kansallista jalostajanoikeutta tai Euroopan yhteisön jalostajanoikeutta. Euroopan yhteisön myöntämän kasvinjalostajanoikeuden yksityisoikeudellisesta ja julkisoikeudellisesta suojasta annetun lain (239/1999) mukaan Euroopan yhteisön kasvinjalostajanoikeudella on kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain mukainen suoja Suomessa.

Vuonna 1977 annettiin laki kasvinjalostustoiminnan edistämisestä (896/1977), jota on muutettu viisi kertaa (1305/1988, 802/1990, 1321/1993, 240/1999, 1126/1999). Lain nojalla on annettu valtioneuvoston päätös korvauksen maksamisesta kasvinjalostusyrityksille kansallisesti tärkeiden peltokasvien jalostustyöstä (148/2000). Laki tarjoaa vaihtoehtoisen mallin kasvinjalostustyön rahoittamiseen. Lain mukaan siementavaran myynnistä peritään kasvinjalostusmaksu, joka tu-

loutetaan jalostajalle. Uuden kasvinjalostajanoikeuslain tultua voimaan 1992 jätettiin laki kasvinjalostustoiminnan edistämisestä edelleen voimaan. Tällöin arvioitiin, että kuuluu useita vuosia ennen kuin viljelyssä olevat lajikkeet korvautuvat uusilla lajikkeilla, joille voidaan hakea kasvinjalostajanoikeutta. Kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annettun lain muutoksella 1126/1999 lisättiin lakiin uusi pykälä, jossa säädettiin mahdollisuudesta myöntää huoltovarmuusrahaston varoista korvausta Suomessa tapahtuvasta lajikkeiden jalostustyöstä ja kantasiementuotannosta. Tarkoituksena oli turvata myös sellaisten lajikkeiden jalostus, jotka eivät ole jalostajalle taloudellisesti kannattavia.

Kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain perusteella uuden kasvilajikkeen jalostaja voi hakemuksesta saada rekisteröidyksi Suomessa kasvinjalostajanoikeuden lajikkeeseen. Rekisteröintiviranomaisena toimii kasvilajikelautakunta. Kasvinjalostajanoikeus tarkoittaa sitä, että muu kuin lajikkeen omistaja ei saa ilman omistajan suostumusta:

- tuottaa lajikkeen lisäysaineistoa,
 - kunnostaa lajikkeen lisäysaineistoa lisäys-tarkoituksiin käytettäväksi,
 - tarjota lajikkeen lisäysaineistoa kaupaksi,
 - myydä tai muulla tavoin markkinoida lajikkeen lisäysaineistoa,
 - viedä Suomesta lajikkeen lisäysaineistoa,
 - tuoda Suomeen lajikkeen lisäysaineistoa,
- ja
- varastoida lajikkeen lisäysaineistoa edellä mainittuihin tarkoituksiin käytettäväksi.

Kasvinjalostajanoikeus ei estä lajikkeen käyttämistä yksityisluontoisesti, koetarkoituksiin, toisten lajikkeiden jalostamiseen tai löydetyn lajikkeen jalostamista.

Kasvinjalostajanoikeuden lajikkeeseen voi saada:

- henkilö, joka Suomessa on jalostanut lajikkeen,
- jalostaja, joka on UPOV—liiton jäsenen kansalainen,
- jalostaja, jolla on rekisteröity toimipaikka UPOV—liiton jäsenen alueella,
- jalostaja, joka on Maailman kauppajärjestön (WTO) jäsenen kansalainen,
- jalostaja, jolla on rekisteröity toimipaikka WTO—järjestön jäsenen alueella, ja

• se, jolle edellä olevien kohtien mukaisesti myönnetty oikeus on siirtynyt.

Kasvinjalostajanoikeus voidaan myöntää vain lajikkeeseen, joka on lain määritelmien mukaan uusi, muista lajikkeista erottuva, kasvustoltaan riittävän yhtenäinen ja olennaisilta tuntomerkeiltään pysyvä. Lisäksi jalostaja ehdottaa lajikkeelle nimeä, jonka perusteella se voidaan erottaa muista lajikkeista. Rekisteriviranomainen tutkii, täyttääkö lajike sille laissa asetetut vaatimukset, ja hyväksyy ehdotetun lajikkeen nimen, jos se täyttää laissa asetetut ehdot. Maksamalla vuosimaksu kasvinjalostajanoikeus voidaan pitää voimassa päätöksentekoa seuraavan vuoden alusta 30 vuotta perunan, puiden ja viiniköynnösten osalta sekä muiden lajien osalta 25 vuotta.

Kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain mukaan kasvinjalostajanoikeutta rajoitetaan siten, että viljelijällä on omalla tilalla oikeus käyttää suojatun herne-, härkäpapu-, kaura-, ohra-, peruna-, ruis-, ruisvehnä-, rypsi-, tattari-, vehnä- tai öljypellavalajikkeen omalla tilalla tuotettua siementä lisäystarkoitukseen maksamalla maksu tilan oman siemenen käytöstä (TOS—maksu) lajikkeen omistajalle. TOS—maksu on alempi kuin sertifioitujen siemenen hintaan sisältyvä korvaus. Kansallisesti suojattujen lajikkeiden osalta TOS—maksuvelvollisia ovat yli 10 peltohehtaarin tilat, perunan osalta kuitenkin yli kahden peltohehtaarin ja katteenalaisen varhaisperunan osalta yli yhden peltohehtaarin tilat.

Korvauksen tasosta pyritään sopimaan vuosittain lajikkeiden omistajia edustavan Siemenkauppiaitten yhdistys ry:n sekä viljelijöitä edustavien Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y:n (MTK) ja Svenska lantbruksproducenternas centralförbundin (SLC) kesken. Vuonna 2007 viljojen ja palkoviljojen suojattujen lajikkeiden TOS—maksu oli 3,65 €/ha ja perunalla 20 €/ha. Kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain mukaan viljelijä on velvollinen antamaan viranomaiselle ja lajikkeen omistajalle tarvittavat tiedot maksuvelvollisuuden toteamiseksi. Nämä tiedot kerätään tukihakemuksen kasvu-lohkolomakkeen yhteydessä. Korvauksen perimistä varten käytetään lisäksi maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmässä olevia hakijaa ja pinta-aloja koskevia tietoja.

EU -suojattujen lajikkeiden osalta TOS—maksuvelvollisuus koskee yli 92 tonnia las-kennallista satoa tuottavia tiloja ja perunan osalta kaikkia vähintään seitsemän hehtaaria perunaa viljeleviä tiloja. Viljelijän TOS—maksuvelvollisuudesta säädetään neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2100/94 sekä komissi-on asetuksessa (EY) N:o 1768/95.

Jalostajalla on mahdollisuus hakea joko kansallista jalostajanoikeutta tai yhteisön ja-lostajanoikeutta. Kansallinen ja yhteisön suo-ja eivät voi olla voimassa yhtä aikaa. Kansal-lisen suojan vaihtaminen yhteisön suojaksi tai päinvastoin on periaatteessa mahdollista, mutta suojan myöntämiseen tarvittava uutuuden vaatimus tekee käytännössä vaihtamisen vaikeaksi. Suomalaiset jalostajat ovat käy-tännössä hakeneet harvoin yhteisön jalosta-janoikeutta, sillä se on huomattavasti kal-liimpi kuin kansallinen suoja ja lajikkeet on jalostettu Suomen viljelyoloihin eikä niillä siten olisi suurta kysyntää suuressa osassa Eurooppaa. Lisäksi yhteisön suojalla suojat-tujen lajikkeiden TOS—maksuja peritään suomalaisittain vain suurehkoilta viljelyksil-tä. Kansallista suojaa haetaan vuosittain noin 10 lajikkeelle. Yhteisön suojaa on haettu vuodesta 1994 lähtien vain kahdelle lajik-keelle.

Kasvinjalostajanoikeus on yksityisoikeu-dellinen oikeus, joten sen valvonta kuuluu kasvinjalostajanoikeuden haltijalle.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulko-maiden ja EU:n lainsäädäntö

Uusia kasvilajikkeita suojaava liitto (UPOV)

Uusien kasvilajikkeiden suojaamista kos-keva kansainvälinen yleissopimus tehtiin alun perin vuonna 1961, jolloin myös perus-tettiin uusia kasvilajikkeita suojaava liitto (Union pour la Protection des Obentions Végétales, UPOV). Liiton jäseneksi voivat liittyä valtiot, joilla on sopimuksessa määrä-tyt vaatimukset täyttävä lainsäädäntö. Liiton tehtävänä on valvoa sopimuksen periaattei-den noudattamista ja kehittää niitä edelleen. Vuonna 1991 tarkistettu yleissopimus tuli kansainvälisesti voimaan vuonna 1998. UPOV—liittoon kuuluu tällä hetkellä 67 val-

tiota tai organisaatiota. Euroopan yhteisö liit-tyi UPOV—liiton jäseneksi hallitustenväli-senä järjestönä vuonna 2005.

Euroopan yhteisössä ja kaikissa yhteisön jäsenvaltioissa Kreikkaa ja Luxemburgia lu-kuun ottamatta on voimassa kansallinen UPOV—sopimuksen mukainen kasvinjalos-tajanoikeus.

UPOV—sopimuksen suhde muihin kansain-välisiin sopimuksiin

Maailman kauppajärjestön (WTO) teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä nä-kökohdista tekemän yleissopimuksen (TRIPS; SopS 4—5/1995) mukaan sopimuk-seen sitoutuneiden valtioiden tulee säätää kasvilajikkeiden suojasta joko patenttien avulla tai tehokkaalla tätä varten luodulla erityisellä järjestelmällä taikka niiden yhdistel-millä. Kasvilajikkeiden patentointikiellosta säädetään Suomessa kansallisessa patentti-laissa (550/1967) sekä Euroopan patenttiso-pimuksessa (SopS 8/1996), johon Suomi on liittynyt. Myös bioteknologian oikeudellises-ta suojasta annettuun direktiiviin (98/44/EY) sisältyy kasvilajikkeiden patentointikielto. UPOV—sopimukseen perustuva kasvinjalos-tajanoikeus on TRIPS—sopimuksen tarkoit-taman oikeussuojan mukainen. Suomea sito-van TRIPS—sopimuksen mukaan sopimuk-seen liittyneen osapuolen tulee noudattaa muiden sopimusosapuolten kasvinjalostajiin niin sanottua kansallisen kohtelun periaatetta. Tämä tarkoittaa sitä, että kasvinjalostajanoi-keus tulee myöntää sopimukseen liittyneen osapuolen kasvinjalostajille.

Euroopan yhteisön kasvinjalostajanoikeus

Euroopan yhteisössä on vuonna 1994 an-nettu neuvoston asetus yhteisön kasvinjalos-tajanoikeuksista (EY) N:o 2100/94. Asetus on laadittu UPOV—järjestön vuoden 1991 sopimuksen määräysten mukaisesti. Asetuk-sen mukaan yhteisön kasvinlajikeviraston (CPVO) myöntämä yhteisön kasvinjalosta-janoikeus on voimassa kaikissa yhteisön jä-senvaltioissa. Yhteisön kasvinjalostajanoi-keusjärjestelmän tarkoituksena on luoda yh-

tenäiset eurooppalaiset markkinat kasvilajikkeille. Yhdellä hakemuksella voidaan siten suojata kasvilajike 27 jäsenvaltion alueella. CPVO perustettiin vuonna 1995 hoitamaan yhteisön kasvinjalostajanoikeusjärjestelmää. Lisäksi CPVO ylläpitää kasvilajikkeista tietokantaa.

EY:n kasvinjalostajanoikeuksia koskevan neuvoston asetuksen mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta kansallisen lainsäädännön kasvinjalostajanoikeuden loukkausta koskevia säännöksiä voidaan soveltaa myös yhteisön kasvinjalostajanoikeuksia loukkaavissa tapauksissa. Asetuksen mukaan kansallisten tuomioistuimien tulee soveltaa korvausvaatimusten suhteen kansallista oikeutta.

2.3 Nykytilan arviointi

Nykyinen kasvinjalostajanoikeutta koskeva lainsäädäntö täyttää pääosin aineellisen sisälön osalta UPOV—sopimuksen vaatimukset, mutta usean lainmuutoksen johdosta lain rakenteen ja säännösten selkeyttäminen on tarpeen.

Voimassa olevan lain valtuutuslainsäädännön eivätkä täysin täytä perustuslain edellyttämiä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksia. Kasvinjalostajanoikeuden rekisteröintiä koskevat vaatimukset ovat tällä hetkellä asetustasolla ja nyt ne ehdotetaan siirrettäväksi lakiin. Lisäksi perustuslaki edellyttää henkilötietojen suojan kannalta, että rekisteriin talletettavista tiedoista on säädettävä lailla. Myös rangaistussäännökset vaativat yhtenäistämistä muun teollisoikeuksia koskevan lainsäädännön kanssa. Voimassa olevasta laista puuttuu lisäksi soveltamisala.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Lakiesityksen yleisenä tavoitteena on selkeyttää ja nykyaikaistaa kasvinjalostajanoikeutta koskeva lainsäädäntö sekä saattaa lakiesitys vastaamaan voimassa olevan perustuslain vaatimuksia. Jotta viljely Suomessa

olisi taloudellisesti kannattavaa, viljelijän on saatava Suomen oloihin soveltuvia kasvilajikkeita käyttöönsä. Suuri osa muualla Euroopassa jalostetuista lajikkeista ei sovellu Suomen viljelyoloihin. Lakiesityksen keskeisenä tavoitteena on suojata kasvinjalostajan oikeus saada korvausta jalostamansa lajikkeen käytöstä, jolloin uusien lajikkeiden kehittämisen taloudellinen pohja olisi varmistettu. Lisäksi tavoitteena on selkeä, nopea ja oikeudenmukainen hyväksymisjärjestelmä, jossa käytetään parasta mahdollista asiantuntemusta. Koska lakia on muutettu useita kertoja, tarkoituksenmukaista on toteuttaa muutokset lain kokonaisuudistuksella.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Säännösten uudistamisen vaihtoehtoina tarkasteltiin kahta erilaista toteuttamismallia, jotka ovat lautakuntamalli ja tehtävien siirto Eviraan.

Lautakuntamalli

Päätävänä elimenä toimisi nykytilanteen mukaisesti lautakunta, jossa olisivat edustettuina riippumattomien puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi maa- ja metsätalousministeriö, sementarkastus, peltokasvien asiantuntemus, neuvonta, maataloustuottajat, elintarviketeollisuus sekä kuluttajat. Evira toimisi lautakunnan valmisteluelimenä ja myös rekisteriviranomaisena. Päätöksenteko perustuisi eri arviointitahojen antamiin lausuntoihin.

Eri arviointitahojen näkemykset tulisivat päätöksenteossa hyvin esille ja eri näkökantojen ja intressien arviointi ja vertailu olisi mahdollista. Lautakuntakäsittelyn epäkohtina olisi käsittelyn hitaus, sillä lautakunta on koontunut usein vain kerran vuodessa päättämään uusista kasvinjalostajanoikeuksista, koska uusia hakemuksia tulee vuosittain vähän.

Tehtävien siirto Eviraan

Päätävänä elimenä toimisi Evira. Päätöksenteko perustuisi eri asiantuntijatahojen antamiin tietoihin. Päätöksenteossa voitaisiin

käyttää perusteena parasta asiantuntemusta riippuen hakemuksen asiasisällöstä ja suojattavasta kasvilajikkeesta.

Päätöksenteko olisi nopeampaa ja tehokkaampaa kuin lautakuntamallissa. Työn yhteensovittaminen olisi helpompaa ja tiedonkulkua nopeampaa. Järjestelmä olisi yksinkertainen ja hakijalle selkeä. Muutoksena nykyjärjestelmään verrattuna eri näkökantoja ei päätöksiä tehtäessä vertailtaisi yhtä tarkoin kuin lautakuntamallissa.

Kasvinjalostajanoikeuksien hakemusten valmistelu ja päätösten teko on nykytilanteessa tarkoituksenmukaista hoitaa Evirassa, sillä työ on selkeästi keskusvirastolle kuuluvaa. Kasvinjalostajanoikeustoimisto on aiemmin toiminut ministeriön alaisuudessa ja toimisto on hoitanut päätösten valmistelun. Toimisto on lakkautettu vuonna 2007 ja sen tehtävät on siirretty Eviraan. Lakkauttaminen katsottiin tarkoituksenmukaiseksi, koska toimistossa työskennellyt henkilö siirtyi eläkkeelle.

Kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisnnettelyyn liittyvän valmistelun ja päätöksenteon tulee perustua parhaaseen käytettävissä olevaan asiantuntemukseen. Järjestelmän käytettävissä tulee olla asianmukaiset ja riittävät resurssit. Järjestelmän tulee olla joustava siten, että se voidaan sopeuttaa alan tuleviin ja muuttuviin tarpeisiin.

Edellä esitetyistä vaihtoehtoista tehtävien siirron Eviraan arvioitiin parhaiten täyttävän vaatimukset.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Laissa määriteltäisiin rekisteriin talletettavat tiedot nykyistä tarkemmin perustuslain vaatimusten täyttämiseksi. Myös lain valtuutussäännökset saatettaisiin voimassa olevan perustuslain vaatimalle tasolle. Lakia täsmennettäisiin vastaamaan entistä tarkemmin UPOV—sopimusta. Kasvinjalostajanoikeuksien hyväksyminen siirrettäisiin kasvilajikelautakunnalta Eviran tehtäväksi ja samalla muutettaisiin siemenkauppalakia siirtämällä kasvilajikelautakunnan tehtävät siemenkauppalaan piiriin. Evira päättäisi oikeuksien hyväksymisestä kuultuaan tarvittaessa eri asiantuntijatahoja. Siirron tarkoituksena olisi tehostaa ja selkeyttää toimintaa.

symisestä kuultuaan tarvittaessa eri asiantuntijatahoja. Siirron tarkoituksena olisi tehostaa ja selkeyttää toimintaa.

Esityksessä ehdotetaan, että lakia alemmanasteiset säännökset annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan asetuksen antamiseen ja lainsäädäntövallan delegoimiseen liittyvien valtuutusten tulee olla riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Laista tulee käydä selvästi ilmi, mitä on tarkoitus säätää asetuksella. Asetuksissa olisi siten vain lakia täsmentävää yksityiskohtaista sääntelyä. Kasvinjalostajanoikeudesta annettu asetus (907/1992) sekä kasvinjalostajanoikeudesta annetussa laissa tarkoitetuista kasvisuvuista ja -lajeista annettu asetus (905/1992) kumottaisiin.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Lakiehdotuksen soveltamisalaan kuuluvat säännökset ovat olleet Suomessa lainsäädännössä voimassa jo vuodesta 1992. Lain tavoitteena on edistää kasvilajikkeiden kehittämistä ja siihen liittyvää innovaatiotoimintaa ja kilpailukykyä. Ehdotuksella ei luoda uusia oikeuksia oikeudenhaltijoille eikä uusia velvollisuuksia oikeuksien käyttäjille. Ehdotulla lailla ei siten ole uusia taloudellisia vaikutuksia.

Valtiolle tulevien maksujen kokonaissumma riippuu kasvinjalostajanoikeuksia koskevien hakemusten määrästä, joita viimeisten kymmenen vuoden aikana on vuosittain ollut keskimäärin noin kymmenen kappaletta. Vuosittaisten hakemusten määrä vastaa vajaan henkilötyövuoden panosta, sillä kasvilajikelautakunta on huolehtinut kasvinjalostajanoikeuksien lisäksi uusien kasvilajikkeiden hyväksymisestä kasvilajikeluetteloon ja lajikeluettelon julkaisemisesta.

Rekisteriviranomaisen lajikkeen omistajalta perimien maksujen taso tarkistettaisiin säännöllisin väliajoin. Maksuperustelain (150/1992) mukaisesti viranomaisten tuottamista suoritteista perittäisiin edelleen maksu, joka kattaa suoritteen tuottamisesta aiheutuneet kustannukset.

TOS—siementä käyttävät viljelijät maksaisivat edelleen korvausta lajikkeen omistajalle. Korvauksen määrä sovittaisiin viljelijöiden tai heitä edustavien järjestöjen sekä lajikkeen omistajien kesken kuten aikaisemminkin.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Suoranaisten vaikutusten viranomaisten toimintaan arvioidaan olevan vähäisiä. Esityksessä kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisestä päättäisi lautakunnan sijaan Evira. Tehtävien siirtäminen kasvinjalostajanoikeustoimistolta Eviraan tarkoitti käytännössä sitä, että kasvinjalostajanoikeustoimistolta siirtyi vajaan henkilötyövuoden työpanos Eviraan.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Ehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriön asettamassa työryhmässä, jossa olivat ministeriön lisäksi edustettuina Elintarviketurvallisuusvirasto ja kasvilajikelautakunta. Työryhmän laatima luonnos lähetettiin lausuntokierrokselle 24.10.2008.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta: Boreal Kasvinjalostus Oy, Elintarviketeollisuusliitto ry, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, Hankkija- Maatalous Oy, Helsingin yliopisto, maatalous-metsätieteellinen tiedekunta, Kasvinsuojeluteollisuus ry KASTE, Kauppapuutarhaliitto ry, Kuluttajat—Konsumenterna ry, Luomuliitto ry, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT, Maa- ja metsätalousministeriön osastot, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto r.y, Metsänjalostussäätiö, Metsätutkimuslaitos, Oikeusministeriö, Opetusministeriö, Patentti- ja rekisterihallitus, Perunantutkimuslaitos, Pro Agria Maaseutukeskusten Liitto, Puutarhaliitto ry – Trädgårdsförbundet rf, Siemen-

kauppiainien yhdistys ry, Sokerijuurikkaan Tutkimuskeskus, Sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen AIPPI ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Maataloustieteellinen seura, Suomen patenttiasiamiesyhdistys ry, Suomen Siemenperunakeskus Oy, Suomen tekijänoikeudellinen yhdistys ry, Svenska lantbrukssällskapetens förbund SLF, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Turun Yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta, Työ- ja elinkeinoministeriö, Ålands landskapsregering.

Lausuntoja saatiin yhteensä 19. Osalla lausunnonantajista ei ollut ehdotukseen huomauttamista.

Siemenperunakeskus, Boreal Oy ja Siemenkauppiainien yhdistys (SKY) ry:n esittivät, että 6 §:ssä tulisi selkeämmin ilmaista, että lisäysaineisto pitäisi tuottaa ja käyttää saman viljelijän hallinnassa olevalla tilalla.

Boreal Oy ja SKY ry halusivat poistaa ehdotuksen 7 §:n 3 momentin, jossa edellytetään, että kasvinjalostajanoikeuden haltijat saavat suojattuja lajikkeita koskevia viljelytietoja, jos on olemassa sopimus maksutasosta kasvinjalostajia ja tuottajia edustavien järjestöjen välillä. Boreal ja SKY ehdottivat, että mikäli tuottajajärjestöt ja kasvinjalostajanoikeuden haltijat eivät pääse sopimukseen TOS—maksun tasosta, tulisi jonkin ulkopuolisen tahon, esimerkiksi maa- ja metsätalousministeriön määrittää TOS—maksun taso. TOS—maksun tason määrittäminen oli kuitenkin esillä jo lakia vuonna 2005 muutettaessa, jolloin lakiin kirjattiin, että ennen TOS—maksuja koskevien tietojen luovuttamista tulee varmistaa, että tuottajajärjestöjen ja siemenkauppiaita edustavan yhteisön välillä tulee olla voimassa oleva sopimus TOS—maksujen suuruudesta. Kasvinjalostajanoikeuslaissa säädetään kahden eri osapuolen välisistä sitoumuksista, jotka eivät kuulu julkishallinnon norminannon piiriin.

Boreal ja SKY ehdottivat 34 §:n lisättäväksi momentin, että tuomioistuimien voisi 1 momentin kannetta käsitellessään kasvinjalostajanoikeuden haltijan vaatimuksesta määrätä välittäjän hallussa ja hänen määräämisvallansa olevan lisäysaineistoerän ja käytetyillä lisäysaineistolla perustetun kasvuston takavarikkoon.

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) esitti eräitä täsmennyksiä ja muun muassa selvennettäväksi voimassaoloajan pidentämisen vaikutukset.

Oikeusministeriö esitti ehdotukseen täsmennyksiä ja muutoksia rangaistussäännöksiin sekä tarkennuksia hakemuksen päivämäärän määrittelyyn hakemuksen ollessa puutteellinen. Lisäksi jalostajanoikeuden vuosimaksun maksamisen ajankohdasta olisi säädettävä laissa.

Lausuntokierroksen jälkeen esitystä on täsmennetty ja tarkennettu muun muassa hakemuksen ja rekisteröinnin osalta, kasvinjalostajanoikeuden lakkaamista koskevassa pykälässä on huomioitu vuosimaksun maksamatta jättämisen vaikutukset. Lisäksi rangaistussäännöksiä on muutettu ja hakijan asiamiehen kotipaikaksi on muutettu Euroopan talousalue. Lausunnoissa esitettyjä muita yksityiskohtaisia huomioita on pyritty mahdollisuuksien mukaan ottamaan esityksen jatkovalmistelussa huomioon.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki kasvinjalostajanoikeudesta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Voimassa olevassa laissa ei ole määritelty erikseen lain soveltamisalaa. Ehdotetun 1 §:n mukaan lakia sovellettaisiin kasvinjalostajan oikeuden suojaamiseen. Vuonna 1991 tarkistetun UPOV—yleissopimuksen mukaan sopimukseen liittyvien jäsenten velvollisuus on laajentaa suojattavien kasvisukujen tai -lajien piiriä koskemaan kaikkia kasvisukuja tai -lajeja. Euroopan yhteisö liittyi UPOV—sopimukseen neuvoston päätöksellä (2005/523/EY). Maailman kauppajärjestön (WTO) tekemän TRIPS—sopimuksen mukaan kasvinjalostajanoikeus laajenee myös WTO -järjestön jäsenten alueelle. Suomen kansallisen lain suojaavat siten hakea UPOV—liittoon kuuluvien jäsenvaltioiden kansalaisten lisäksi myös WTO:n kuuluvien maiden kansalaiset sekä WTO:n kuuluvien erillisten tullialueiden kansalaiset.

2 §. Euroopan yhteisön lainsäädäntö. Neuvoston asetuksella (EY) N:o 2100/94 säädetään yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista. Euroopan yhteisön kasvinjalostajanoikeusjärjestelmä on yhteisön teollisoikeuksien suojaamisen muoto kasvilajikkeiden osalta. Yhteisön kasvinjalostajanoikeus koskee kasvilajikkeiden suojaamista koko yhteisön alueella, mutta jäsenvaltioilla on myös oikeus myöntää kansallisia kasvinjalostajanoikeuksia. Kasvilajikkeet voidaan suojata siten joko yhteisön säädösten perusteella tai kansallisesti tämän lain säädösten perusteella. Kansallinen ja yhteisön suojaus eivät kuitenkaan voi olla voimassa yhtä aikaa. Yhteisön suojan saaneet kasvilajikkeet saavat myös tämän lain mukaisen suojan Suomessa. Yhteisön lainsäädännön TOS—maksuvelvollisuutta koskevat laskennalliset pinta-alat koskevat kuitenkin vain yhteisön suojaamia lajikkeita. Kansallinen lainsäädäntö asettaa TOS—maksuvelvollisille eri pinta-alarajat kuin yhteisön lainsäädäntö.

3 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin eräitä ehdotetussa laissa käytettäviä keskeisiä käsitteitä. Johdannaislajikkeen, lajikkeen ja lajikkeen aineiston määritelmät sisältyvät UPOV—sopimukseen. Lisäksi ehdotetaan määriteltäväksi käsitteet kasvinjalostajanoikeus, kasvinjalostajanoikeuden haltija, hybridi, lisäysaineisto ja markkinointi.

Ehdotetun pykälän 1 kohdassa määriteltäisiin johdannaislajeja. UPOV—sopimuksen mukaan jäsenmaiden tulee sisällyttää johdannaislajeja koskeva säännös lainsäädäntöönsä. UPOV—sopimuksen mukaan johdannaislajikkeella tarkoitetaan lajiketta, joka on olennaisesti johdettu suojatusta lajikkeesta, kun suojattu lajike itse ei ole johdannaislajike. Johdannaislajeja voi muodostua esimerkiksi luonnollisen tai indusoidun (aiheutetun) mutaation, somaklonaalisen (solukkoviljelyssä ilmennyt) variantin tai alkuperäislajikkeen variantin valinnan seurauksena, takaisinristeytyksessä tai geneettisessä transformaatiossa (geenit siirretään kasvisoluun).

Ehdotetun pykälän 2 kohdassa määriteltäisiin kasvinjalostajanoikeus. Kasvinjalostajanoikeudella tarkoitettaisiin lajikkeen haltijan yksinoikeutta lajikkeen ammattimaiseen hyväksikäyttämiseen ehdotetun lain säännösten mukaisesti. Kasvinjalostajanoikeus koskisi myös lajikkeita, jotka on olennaisesti johdettu suojatusta lajikkeesta. Kasvinjalostajanoikeus ei kuitenkaan koske johdannaislajeista edelleen johdettuja lajikkeita. Oikeutta sovellettaisiin lisäksi lajikkeisiin, jotka eivät selvästi ole erotettavissa suojatusta lajikkeesta sekä lajikkeisiin, joiden tuotanto edellyttää suojatun lajikkeen toistuvaa käyttöä. Lisäksi kasvinjalostajanoikeus koskisi löydettyjä kasvilajikkeita, joita on kehitetty edelleen.

Ehdotetun pykälän 3 kohdassa määriteltäisiin kasvinjalostajanoikeuden haltija. Kasvinjalostajanoikeuden haltijalla tarkoitettaisiin kasvilajikkeen jalostajaa tai sitä, jolle jalostaja on siirtänyt oikeutensa. Kasvilajikkeen jalostajalla tarkoitettaisiin henkilöä, joka on jalostanut tai löytänyt ja kehittänyt kasvilajikkeen.

Ehdotetun pykälän 3 kohtaan on lisäksi otettu olettava siitä, kenelle kasvinjalostajanoikeus kuuluu. Olettama on kumottavissa esittämällä selvitys siitä, kuka on oikea kasvinjalostajanoikeuden haltija. Olettaman asettamisella pyritään toisaalta siihen, että kasvinjalostajanoikeuden siirtyessä kasvinjalostajanoikeusrekisteriin ilmoitettaisiin uusi haltija, ja toisaalta siihen, että aina olisi tiedossa se taho, kenelle oikeus lähtökohtaisesti kuuluu.

Ehdotetun pykälän 4 kohdassa määriteltäisiin lajike UPOV—sopimuksen mukaisesti. Lajikkeella tarkoitettaisiin yhteen alimpaan tunnettuun taksoniin kuuluvaa kasviryhmää, joka riippumatta siitä, täytyvätkö jalostajanoikeuden myöntämisen edellytykset täysin, voidaan määritellä tietyn perimätyypin tai perimätyyppien yhdistelmän ominaisuuksien perusteella ja joka voidaan erottaa muista kasviryhmistä vähintään yhden mainitun ominaisuuden perusteella sekä katsoa kokonaisuudeksi sillä perusteella, että sitä voidaan lisätä ilman, että se muuttuu.

Ehdotetun pykälän 5 kohdassa määriteltäisiin hybridi, jolla tarkoitettaisiin perinnöllisesti toisistaan poikkeavien vanhempien jälkeläisiä. Hybridijalostuksella kasvien sadontuottokykyä saadaan nostettua ensimmäisessä jälkeläispolvessa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että viljelijä joutuu hankkimaan jokaista viljelykautta varten uuden kylvösiemenen, joka on tuotettu risteyttämällä hybridin vanhemmat keskenään.

Ehdotetun pykälän 6 kohdassa määriteltäisiin lisäysaineisto. Lisäysaineistolla tarkoitettaisiin kaikkia niitä kasvinosia, joita voidaan käyttää kasvien lisäämiseen. Kasvullisella lisäysaineistolla tarkoitetaan muun muassa istukkaita, sipuleita, pistokkaita, juuria, juurija varsimukuloita sekä solukkolisäysmateriaalia. Siemenellä tarkoitetaan suvullisesti lisääntyvän kasvin alkiota.

Ehdotetun pykälän 7 kohdassa määriteltäisiin lajikkeen aineisto. Lajikkeen aineistolla tarkoitettaisiin 6 kohdassa lueteltua lisäysaineistoa sekä myös viljelykseltä korjattua satoa, johon lasketaan kokonaiset kasvit, kasvinosat ja sadosta välittömästi valmistetut tuotteet. Käytännössä lajikkeen aineistolla tarkoitetaan kaikkea kasvista saatua materi-

aalia, jota voidaan edelleen käyttää lajikkeen lisäämistarkoituksessa.

Ehdotetun pykälän 8 kohdassa määriteltäisiin markkinoinnin käsite. Markkinoinnilla tarkoitettaisiin ehdotuksen mukaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla lajikkeen aineistoa voidaan myydä tai luovuttaa vastikkeetta toiselle tarkoituksena hyödyntää lajikkeen aineistoa edelleen ammattimaisessa käytössä.

2 luku. Kasvinjalostajanoikeus

4 §. *Kasvinjalostajanoikeuden sisältö.* Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 §:ää. Pykälässä määriteltäisiin kasvinjalostajanoikeus ja säädettäisiin niistä toimenpiteistä, jotka edellyttävät kasvinjalostajanoikeuden haltijan lupaa. Haltija saa yksinoikeuden lajikkeen lisäysaineiston ammattimaiseen tuottamiseen, markkinointiin, vientiin ja tuontiin. Haltijalla on myös yksinoikeus kunnostaa suojattua lajiketta edelleen lisäystaroituksiin käytettäväksi. Suojatun lajikkeen varastointi edelleen käytettäväksi lisäykseen, kunnostukseen lisäystaroituukseen, markkinointiin, vientiin ja tuontiin edellyttävät siten aina haltijan lupaa. Haltija voi asettaa antamalleen luvalla rajoituksia ja ehtoja.

Joissain tapauksissa on mahdollista, että haltija ei ole voinut käyttää oikeuttaan lisäysaineiston suhteen. Tällöin voidaan rajoittaa myös sadon käyttöä. Käytännössä tällainen tilanne olisi silloin, kun lajikkeen lisäysaineistoa tuotettiin Suomeen maasta, jossa lajiketta ei ole voitu suojata. Tällöin lajikkeen omistajalla olisi oikeus rajoittaa esimerkiksi lisäysaineistosta tuotettujen leikkokukkien markkinointia.

5 §. *Kasvinjalostajanoikeuden rajoitukset.* Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 b §:ää. Kasvinjalostajanoikeus ulottuu vain ammattimaiseen tuotantoon, joten se ei rajoita suojatun lajikkeen käyttöä yksityisluonteisesti vain omaan käyttöön tai koe- ja tutkimustarkoituksiin. Suojattuja lajikkeita saa käyttää myös jalostustyössä uusien lajikkeiden jalostamiseen.

6 §. *Oikeus suojatun lajikkeen viljelyyn ja velvollisuus maksaa siitä korvaus.* Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 c §:ää. Pykälän mukaan viljelijällä on oikeus käyttää

omalla tilalla lisättyä suojattua lajikkeen lisäysaineistoa oman tilan kasvintuotantoon. UPOV—sopimuksen mukaan jäsenvaltio voi rajoittaa kasvinjalostajanoikeutta siten, että viljelijä voi käyttää omalla tilalla tuotettua siementä oman tilan tuotantoon, mutta viljelijän tulee maksaa siemenen käyttämisestä kohtuullinen korvaus kasvinjalostajanoikeuden haltijalle.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan nykyisen käytännön mukaisesti, että viljelijät tai heitä edustavat järjestöt tekisivät sopimuksen kasvinjalostajanoikeuden haltijan kanssa kohtuullisen korvauksen määrästä. Jos sopimusta ei saada aikaan, viljelijällä olisi velvollisuus maksaa korvaus, joka on 50 prosenttia lajikkeen lisäysaineiston markkinoinnissa perittävästä summasta. Käytännössä Siemenkauppiainien yhdistys ry neuvottelee maatalouden tuottajajärjestöjen kanssa sopimuksesta ja Siemenkauppiainien yhdistys ry pyytää maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta (TIKE) tiedot niiden viljelijöiden osalta, jotka käyttävät suojattua lajiketta tilan oman siemenen tuotantoon. Ne kasvinjalostajanoikeuden haltijat, jotka eivät kuulu Siemenkauppiainien yhdistykseen, saavat tarvitsemansa tiedot suoraan TIKE:stä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että korvausta ei perittäisi viljelijöiltä, joiden peltopinta-ala on alle kymmenen hehtaaria. Perunan viljelijöiltä korvausta ei perittäisi alle kahden hehtaarin alalta eikä katteenalaisen varhaisperunan osalta alle hehtaarin alalta. Pinta-alarajat ovat samat kuin nykyisin.

7 §. *Oikeus saada suojattua lajiketta koskevia viljelytietoja.* Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 f §:ää, mutta säännös on muotoiltu teknisluonteisesti uudelleen. Pykälässä säädettäisiin niistä tiedoista, jotka kasvinjalostajanoikeuden haltijalla on oikeus saada maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä. Valtio ei peri tilan oman siemenen käyttöä koskevia maksuja, vaan kasvinjalostajanoikeuden haltijan tulee periä maksut. Kasvinjalostajanoikeuden haltijan tulee saada riittävät tiedot maksuvelvollisuuden toteamiseksi. Tällaisina tietoina voidaan luovuttaa viljelijän nimi- ja yhteystiedot, tilatunnus sekä tiedot viljeltävistä suojatuista lajikkeista pinta-aloitain, mikäli pinta-alat ylittävät tietyt rajat. Maaseutuelinkeinohallinnon tieto-

järjestelmästä annetun lain (284/2008) mukaan tietojärjestelmästä annetaan tietoja muun muassa kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (789/1992) 6 c §:ssä tarkoitetun suojatun lajikkeen viljelystä maksettavan korvauksen perintään. Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmään sisältyvät asiakasta koskevat luottotiedot, tiedot valtiontakauksista ja takauksen kohteena olevien lainojen määrästä sekä lainamuotoisiin tukiin liittyvät tiedot lainojen määrästä ovat salassa pidettäviä tietoja. Kasvinjalostajanoikeuden haltijalle tämän ehdotuksen mukaan luovutettavat tiedot eivät kuitenkaan ole salassa pidettäviä tietoja.

Yhteisön suojan saaneilla lajikkeilla ei sovelleta edellä 6 §:ssä mainittuja pinta-aloja. Yhteisön suojan saaneista lajikkeista tarvitaan tiedot viljelyaloista, jotka ylittävät laskennallisesti 92 viljatonnin tuottamiseksi tarvittavan alan ja 185 perunatonnin tuottamiseksi vaadittavan alan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lajikkeen omistajalle luovutettavien tietojen käytötarkoituksesta. Tietojen edelleen luovuttaminen kielletäisiin, jotta rekisteristä luovutetut tiedot jäisivät vain kasvinjalostajanoikeuden haltijan käyttöön.

8 §. *Suojattua lajiketta koskevien viljelytietojen hävittäminen.* Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain 6 g §:ää. Pykälässä säädettäisiin kasvinjalostajanoikeuden haltijan velvollisuudesta hävittää maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä saadut tiedot vuoden kuluessa sen kalenterivuoden lopusta, jonka tilan oman siemenen (TOS) maksuja tiedot koskevat. Tarkoituksena on varmistaa, että tiedot ovat riittävän pitkään kasvinjalostajanoikeuden haltijan käytössä mahdollisten epäselvyyksien ja reklamaatioiden selvittämiseksi. Toisaalta tarkoituksena on myös estää tietojen säilyttäminen sen jälkeen, kun niitä ei enää tarvita.

9 §. *Kasvinjalostajanoikeuden sammuminen.* Ehdotettu pykälä vastaa osittain voimassa olevan lain 6 e §:ää. Kasvinjalostajanoikeus koskee vain lajikkeen hyödyntämistä ammattimaiseen tuotantoon. Kasvinjalostajanoikeus sammuu näin ollen sen jälkeen, kun haltija saa korvauksen lisäysaineiston käyttämisestä. Kasvinjalostajanoikeus ei oikeudellisesti sammuu, jos lisäysaineistoa käy-

tään edelleen ammattimaiseen lisäysaineiston tuottamiseen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kasvinjalostajanoikeudella suojatun lajikkeen siemenen tai muun lisäysaineiston tuottaminen vaatii lajikkeen haltijalta luvan, kun taas lajikkeen käyttäminen esimerkiksi mallastuotantoon, leipäviljaksi tai koristekasveiksi ei vaadi erillistä lupaa.

Kasvinjalostajanoikeus ei myöskään samu, jos lajikkeen aineistoa viedään maahan, jossa ei suojata lajin lajikkeita, ja tarkoitukseksi on lisätä lajiketta ammattimaisesti. Jos aineisto viedään muuhun tarkoitukseen, esimerkiksi kulutukseen, kasvinjalostajanoikeus sammuu.

3 luku. **Kasvinjalostajanoikeuden myöntämisen edellytykset**

10 §. *Hakijaa koskevat edellytykset.* Voimassa olevan lain 3 §:ssä on lueteltu jalostajaa koskevat edellytykset. Ehdotetussa pykälässä hakijaa koskevat edellytykset on kirjoitettu yleiseen muotoon. Ehdotetun pykälän mukaan kasvinjalostajanoikeutta voisi hakea luonnollinen henkilö, oikeushenkilö ja oikeushenkilöihin niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti rinnastettava toimielin. Oikeushenkilöihin rinnastettavia toimielimiä ovat muun muassa Huoltovarmuuskeskus ja Maatalouden tutkimuskeskus.

Oikeuden voivat saada UPOV—liittoon kuuluvien jäsenmaiden kansalaiset tai ne, joilla on rekisteröity toimipaikka UPOV—liiton jäsenmaan alueella. WTO:n TRIPS—sopimuksessa laajennetaan kansallisen kohtelun vaatimus myös WTO:n jäseniin.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan kasvinjalostajanoikeuden voisi saada uuden kasvilajikkeen jalostajan lisäksi myös se, jolle kasvinjalostajanoikeus on siirtynyt. Jos muu kuin lajikkeen jalostaja hakee oikeutta, hänen on osoitettava oikeutensa lajikkeeseen.

11 §. *Lajiketta koskevat edellytykset.* Ehdotetun pykälän sisältö vastaa pääosin voimassa olevan lain 4 ja 5 §:ää. Pykälää on teknisesti muotoiltu uudelleen. Pykälän 1 momentin mukaan kasvinjalostajanoikeuden saamisen edellytyksinä olisivat lajikkeen uutuuden vaatimus, lajikkeen erottuvuus muista

tunnetuista lajikkeista, kasvuston yhtenäisyys ja tuntomerkkien pysyvyys.

Kasvilajikkeen uutuuden vaatimus edellyttää, että ennen hakemuksen jättämistä haltija ei ole myynyt tai haltijan suostumuksella ei ole myyty tai muulla tavoin luovutettu lajikkeen lisäysaineistoa hyödyntämistarkoituksessa Suomessa kauemmin kuin yhden vuoden ajan tai muualla kauemmin kuin neljä vuotta ennen hakemuksen jättämistä, paitsi puiden ja viiniköynnösten osalta kuusi vuotta ennen hakemuksen jättämistä. Ehdotettu aikaraja on UPOV—sopimuksen mukainen.

Erottuvuutta koskeva edellytys täyttyy, jos lajike on selvästi erotettavissa muista tunnetuista lajikkeista, joiden olemassaolo on yleisesti tiedossa hakemuksen jättöpäivänä.

Lajikkeen kasvuston on oltava riittävän yhtenäinen keskeisiltä ominaispiirteiltään. Lajikkeen jokaisen yksilön tulee täyttää tietyt lajikkeen kuvaamiseen käytetyt tuntomerkit.

Kasvilajikkeen pysyvyys tarkoittaa sitä, että lajikkeen tuntomerkit pysyvät muuttumattomina toistuvan lisäyksen jälkeen tai, jos kyseessä on tietynlainen lisäyskierto, tuntomerkkien tulee pysyä muuttumattomina kunkin lisäyskierron lopussa. Yhtenäinen lajike on yleensä pysyvä, koska lajikkeen sisällä ei ole liian suurta muuntelua, joka voisi johtaa lajikkeen ominaisuuksien muuttumiseen esimerkiksi ympäristön lajikkeeseen kohdistamien valintapaineiden vuoksi. Useimpien lajikkeiden tuntomerkit ovat samanlaiset kaikissa sukupolvissa, mutta hybridilajikkeilla vanhemmaislinjat eroavat tuntomerkeiltään huomattavasti viimeisestä, markkinoitavasta hybridisukupolvesta, jonka tuntomerkkien pitää myös säilyä alkuperäisen kaltaisina.

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 artiklassa 92 säädetään päällekkäissuojan kiellosta. Yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien suojattua lajiketta ei voi suojata kansallisin kasvinjalostajanoikeuksin.

4 luku. **Kasvinjalostajanoikeuden hyväksyminen**

12 §. *Toimivaltainen viranomainen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi toimivaltainen viranomaista koskeva pykälä. Kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisestä, rekisteröimi-

sestä, julkaisemisesta ja rekisterin ylläpidosta vastaisi ehdotetun lain mukaan Evira. Kasvinjalostajanoikeustoimisto lakkautettiin vuonna 2007 ja sen jälkeen toimiston työt on siirretty Eviraan. Kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisestä ja rekisteröinnistä päätettäisiin Evirassa, mutta päätösten teko perustuisi tarvittaessa edelleen Eviran pyytämiin asiantuntijalausuntoihin. Ehdotuksen tarkoituksena olisi, että lajikkeiden arviointi ja päätöksenteko olisivat selkeästi erillään ja toisistaan riippumattomia.

Ehdotetun pykälän mukaan kasvinjalostajanoikeudet rekisteröitäisiin. Henkilö, jolle kasvinjalostajanoikeuden haltija on siirtänyt oikeutensa, voi varmistua mahdollisesti luovutetuista käyttöluvista pyytämällä Evirasta otteen kasvinjalostajanoikeusrekisteriin sisältyvistä merkinnöistä. Kenellä tahansa olisi oikeus tutustua kasvinjalostajanoikeusrekisteriin sisältyviin julkisiin tietoihin ja oikeus saada ote rekisteriin tehdyistä julkisista merkinnöistä.

13 §. Hakemus. Ehdotettu pykälää vastaa osittain voimassaolevan lain 10 §:ää. Pykälää on täydennetty ja tarkennettu lisäämällä hakemuksen edellyttämät tiedot 1 momenttiin. Suurin osa näistä tiedoista on sisältynyt aikaisemmin asiaa koskevaan maa- ja metsätalousministeriön asetukseen. Hakemus tehdään kirjallisesti Eviralle joko suomen, ruotsin tai englannin kielellä.

Pykälän 1 momentissa luetellaan ne tiedot, jotka kasvinjalostajanoikeuden haltijan on esitettävä hakemuksessaan. Kasvinjalostajanoikeuden haltijan nimi- ja yhteystietojen sekä henkilö- ja yritystunnuksen lisäksi tarvitaan mahdollisen asiamiehen nimi- ja yhteystiedot. Lajikkeen jalostajan osalta on ilmoitettava nimi ja osoite.

Lajikkeen yksilöiminen edellyttää, että lajikkeella on nimi. Hakemuksessa tulee esittää ehdotus lajikkeen nimeksi. Lajikenimen tulisi täyttää lakiehdotuksen 24 §:ssä tarkoitetut edellytykset. Hakemuksessa on esitettävä tietoja kasvisuvusta ja -lajista sekä lajikkeen alkuperästä ja mahdollisesta toisessa valtiossa tehdystä rekisteröinnistä. Mikäli hakija vaatii etuoikeutta, on ilmoitettava myös milloin ja missä aiemmat hakemukset on tehty.

Lajikkeen myynti ja muu luovutus ennen hakemuksen tekemistä olisi lakiehdotuksen

11 §:n mukaan este kasvinjalostajanoikeuden myöntämiselle. Viranomaisella ei ole mahdollisuutta hakemusta käsitellessään käytännössä tarkistaa, että lajiketta ei ole tarjottu kaupaksi tai markkinoitu ennen hakemuksen jättämistä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että hakijan tulee vakuuttaa, että lajiketta ei ole tarjottu kaupaksi tai markkinoitu ennen hakemuksen tekemistä.

Geenitekniikkalain (377/1995) mukaisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1829/2003 mukaisesta hyväksytystä lajikkeesta on annettava selvitys. Hakemuksessa olisi kerrottava, onko kyseessä muuntogeeninen lajike ja milloin lajike on hyväksytty viljelyyn. Lajikkeen testaamisen järjestämiseksi on lisäksi tarpeen tietää, onko muuntogeeninen lajike hyväksytty avoimessa viljelyssä käytettäväksi eli voidaanko se käyttää koekentälle muiden lajikkeiden kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan hakemuspäiväksi merkittäisiin se päivä, jona hakemusasiakirjat on toimitettu Eviralle ja hakemuskassa on maksettu. Hakemuspäivän saamiseksi hakijan tulisi kuitenkin toimittaa ainakin tietyt vähimmäistiedot hakemuksesta. Vähimmäistietoina vaadittaisiin ainakin hakijan nimi ja yhteystiedot, tiedot kasvisuvusta ja -lajista, lajikenimestä ja jalostajan tunnus. Voimassa olevassa laissa hakemuspäivämääräksi merkitään se päivä, jona hakemusasiakirjat on toimitettu viranomaiselle ja rekisteröintimaksu on suoritettu.

Esityksen 3 momentin mukaan Evira kehottaisi hakijaa korjaamaan hakemuksessa olevat puutteet määräajassa. Mikäli hakija ei korjaa hakemuksen puutteita Eviran antamassa määräajassa, jätetään hakemus tutkimatta. Pykälän 3 momentti vastaa osittain voimassa olevan lain 13 §:n 1 ja 2 momenttia.

Ehdotetun 4 momentin mukaan tutkimatta jätetty hakemus voitaisiin vielä ottaa uudelleen käsiteltäväksi, jos hakija kuukauden kuluessa Eviran antamasta määräajasta sitä pyytää. Hakijan tulee kuitenkin tällöin korjata hakemuksen puutteet ja sen lisäksi maksaa uudelleen käsittelymaksu. Pykälän 4 momentti vastaa voimassa olevan lain 13 §:n 3 momenttia.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin tapauksista, joissa ehdotettu lajikenimi voidaan se-

koittaa sellaisen kasvilajikkeen aineistoa tai sen kaltaisia tavaroita koskevaan tavaramerkkiin nimeen, toiminimeen tai muuhun tunnusmerkkiin, johon hakijalla on yksinoikeus. Tällöin tulisi hakemukseen liittää rekisteriote patentti- ja rekisterihallitukselta siitä, että tavaramerkki, nimi, toiminimi tai muu tunnusmerkki on poistettu asianomaisesta rekisteristä. Mikäli tunnusmerkkiä ei ole rekisteröity, hakemukseen on liitettävä selvitys siitä, että hakija on luopunut tai on valmis luopumaan oikeudestaan käyttää tunnusmerkkiä. Ehdotettu momentti vastaa osittain voimassa olevan lain 11 §:n 2 momentin 6 kohtaa.

Pykälän 6 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin säätää yksityiskohtaisemmin hakemuksessa esitettävistä tiedoista.

14 §. Väliaikainen suoja. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi väliaikaista suojaa koskeva säännös. Tässä pykälässä määritellään väliaikainen suoja UPOV—sopimuksen mukaisesti. Väliaikaisen suojan tarkoituksena on turvata jalostajan etujen valvominen. Väliaikainen suoja alkaa hakemuspäivästä ja jatkuu kasvinjalostajanoikeuden myöntämiseen asti. Tänä aikana kasvinjalostajanoikeuden haltijalla on oikeus kohtuulliseen korvaukseen sellaiselta henkilöltä, joka on käyttänyt suojattavaa kasvilajiketta lisäykseen, kunnostukseen lisäystarkoituksessa, markkinointiin, vientiin tai tuontiin. Myös suojattavan kasvilajikkeen varastointi edelleen käytettäväksi lisäystarkoitukseen, markkinointiin, vientiin tai tuontiin kuuluu väliaikaisen suojan piiriin. Väliaikaista suojaa ei kuitenkaan ole, jos kasvinjalostajanoikeutta ei myönnetä. Väliaikaisen suojan loukkaamisesta säädetään erikseen tämän ehdotuksen 39 §:ssä.

15 §. Etuoikeus. Voimassa olevan lain etuoikeussäännöstä on täydennetty lisäämällä pykälään 1, 3, 4 ja 5 momentti. Pykälän 1 momentti käsittäisi säännöksen etuoikeuden määräytymisen silloin, kun on tehty kaksi saman lajikkeen suojaamista koskevaa hakemusta Suomessa. Mikäli hakemuksilla on sama hakemuspäivä, niiden keskinäinen etuoikeus määräytyy saapumisajan perusteella.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että kasvinjalostajanoikeuden haltijalla, joka on jättänyt suojaa koskevan hakemuksen yhden

sopimuspuolen alueella, olisi 12 kuukauden ajan etuoikeus lajikkeeseen, jos hän jättää kasvinjalostajanoikeutta koskevan hakemuksen saman kasvilajikkeen osalta minkä tahansa muun sopimuspuolen viranomaiselle. Ajanjakso laskettaisiin ensimmäisen hakemuksen jättöpäivästä. Sopimuspuolen käsite tarkoittaisi tässä UPOV:iin kuuluvien jäsenvaltioiden lisäksi WTO:n jäsenvaltioita ja erillisiä tullialueita.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan määriteltäväksi edellytykset etuoikeuden hakemiselle. Edellytykset etuoikeuden myöntämiselle ovat UPOV—sopimuksen mukaisia. Edellytyksenä etuoikeuden saamiselle olisi, että etuoikeutta nimenomaan vaaditaan hakemuksen yhteydessä. Toisessa valtiossa haetusta kasvinjalostajanoikeudesta olisi ilmoitettava, missä maassa on samalle lajikkeelle haettu kasvinjalostajanoikeutta ja milloin hakemus on tehty. Ehdotuksen mukaan hakijan olisi toimitettava Eviralle kolmen kuukauden kuluessa aikaisempien hakemusten jäljennökset, joiden tulee olla sen viranomaisen oikeaksi todistamia, joka on vastaanottanut aiemmat hakemukset. Lisäksi olisi toimitettava kasvinäytteet tai muut todisteet, jotka osoittavat, että molempien hakemusten kohteena on sama kasvilajike.

Ehdotetun 4 momentin mukaan hakijalle myönnettäisiin etuoikeuden voimassaoloajan päätyttyä kahden vuoden pituinen aika, jonka aikana hänen tulee toimittaa Eviralle hakemuksen käsittelyä varten tarpeelliset tiedot, asiakirjat ja aineistot. Mikäli ensimmäinen hakemus on hylätty tai peruutettu, myönnettäisiin tämän jälkeen hakijalle riittävä aika toimittaa Eviralle hakemuksen käsittelyä varten tarvittavat tiedot, asiakirjat ja aineistot. Ehdotettu määräaika tietojen, asiakirjojen ja aineistojen toimittamisesta vastaa UPOV—sopimuksen mukaista määräaika. Voimassa olevan lain mukaan hakijan on toimitettava neljän vuoden kuluessa etuoikeusajan päätymisestä kasviaineisto ja muut tarpeelliset tiedot rekisteriviranomaiselle.

Ehdotetun 5 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin säätää yksityiskohtaisemmin etuoikeutta koskevan pyynnön esittämisestä.

16 §. Hakemuksen julkaiseminen. Ehdotettu säännös vastaa pääosin voimassaolevan

lain 17 §:ää. Kun hakemusasiakirjat sisältävät kaikki 13 §:n edellyttämät tiedot, Evira julkaisee hakemuksen tunnistetiedot: hakemuksen diaarinumeron, päivämäärän, hakijan, asiamiehen, jalostajan nimen, kasvisuvun ja -lajin, jalostajan tunnuksen, ehdotetun lajikenimen sekä valtion, jossa tehdyn hakemuksen perusteella haetaan etuoikeutta, aiemman hakemuksen päivämäärän ja diaarinumeron. Tämän jälkeen yleisöllä on mahdollisuus tehdä hakemusta koskevia väitteitä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi hakemusta koskevien kirjallisten väitteiden tekemisen määräajasta. Voimassaolevassa laissa ei ole määräaika väitteiden tekemiseen. Väitteiden teon määräajaksi esitetään kolmea kuukautta hakemuksen julkaisemisesta. Kolmen kuukauden määräaika vastaa myös aikaa, jonka kuluessa yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien julkaisemisesta on tehtävä väitteet.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa yksityiskohtaisemmat säännökset hakemuksen julkaisemisesta ja julkaistavista tiedoista.

17 §. Väite paremmasta oikeudesta. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain 15 §:ää. Pykälässä säädettäisiin menettelytavoista tilanteissa, joissa joku väittää, että hänellä on parempi oikeus lajikkeeseen kuin hakijalla. Väitteentekijänä voi olla se, joka katsoo, että hän on lajikkeen jalostaja ja että hakija on saanut lajikkeen vilpillisesti. Väite paremmasta oikeudesta lajikkeeseen voi perustua esimerkiksi jalostajan ja jalostuslaitoksen väliseen riitaan siitä, kumpi heistä on heidän välisensä sopimuksen perusteella oikeutettu saamaan kasvinjalostajanoikeuden.

Evira voisi ratkaista riidan vain selvissä tapauksissa. Muissa tapauksissa Eviran tulisi kehottaa väitteentekijää nostamaan kanteen tuomioistuimessa.

Pykälän 2 momentin mukaan Eviran olisi keskeytettävä hakemuksen käsittely, kunnes tuomioistuin päättäisi, kenelle oikeus lajikkeeseen kuuluu.

18 §. Hakemuksen siirtäminen. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 16 §:ää. Pykälässä säädettäisiin hakemuksen siirtämisestä sille, jolla on parempi oikeus lajikkeeseen kuin hakijalla. Hakemuksen käsittelyssä

on huomioitava siirtovaatimus, joten hakemusta ei saa jättää tutkimatta, hyväksyä, hylätä tai peruuttaa ennen kuin siirtovaatimus on ratkaistu.

Hakijan, joka voittaa parempaa oikeutta koskevan riidan, ei tarvitse tehdä uutta hakemusta. Vaatimus hakemuksen siirtämisestä voidaan tehdä milloin tahansa hakemuksen käsittelyn aikana. Samalla siirronsaajan on maksettava Eviralle hakemusmaksu.

19 §. Lajikkeen tutkiminen. Ehdotettu pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 18 §:ää. Etuoikeutta koskevat asiat ehdotetaan siirrettäväksi etuoikeuspykälään. Kasvinjalostajanoikeuden voisi saada vasta, kun lajikkeen kasviaineiston tutkimuksessa on selvitetty, täyttääkö lajike erottuvuuden, yhtenäisyyden ja pysyvyyden vaatimukset. Evira järjestäisi lajikkeen tutkimisen. Lajikkeet tutkittaisiin kansainvälisten arviointiperusteiden mukaan testattavasta kasvilajista riippuen joko CPVO:n tai UPOV:in antamien testausten yleisohjeiden mukaan. Lajikkeen tutkiminen ei ole tässä tapauksessa hallintotehtävä, vaan toimeksiantajana on hakija, joka myös maksaa lajikkeen tutkimisen.

Evira voisi suorittaa lajiketestauksen tai suorittaa muita tarvittavia kokeita. Evira voisi myös teettää lajiketestauksen tai muut tarvittavat kokeet. Elintarviketurvallisuusvirastosta annetun lain (25/2006) 6 §:n mukaan Evira voi tehdä sopimuksia toimintaansa liittyvien tehtävien ja toimialaansa koskevien tutkimusten suorittamisesta sekä yhteistyöstä tutkimusohjelmien toteuttamiseksi. Erityisesti syistä, esimerkiksi jos lajikkeen tutkimus on tehty jo aiemmin, Evira voi tehdä tutkimuksen vain osittain tai jättää tutkimuksen tekemättä.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan hakijan olisi toimitettava tutkimuksia varten kaikki tarvittava kasviaineisto ja muut tarvittavat tiedot Eviralle tai Eviran määräämälle viranomaiselle tai laitokselle.

20 §. Päätös kasvinjalostajanoikeudesta. Ehdotettu pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 19 § ja 20 §:ää. Lajikkeen tutkimisen ja väitteiden tekemiseen varatun ajan jälkeen hakemus käsitellään. Eviran tulisi päätöstä tehdessään huomioida mahdolliset kasvinjalostajanoikeuden myöntämisen esteenä olevat tekijät, kuten vaatimukset pa-

remmasta oikeudesta lajikkeeseen tai vaatimus hakemuksen siirtämisestä. Jos hakemusta vastaan ei ole tehty väitteitä ja Eviran tiedossa ei ole mitään syytä, miksi hakemusta ei voitaisi hyväksyä, Evira päättäisi kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisestä. Hakemusta koskevat päätökset ja peruutukset julkaisitaisiin. Hyväksytyt hakemukset koskevat päätökset merkittäisiin 22 §:ssä tarkoitettuun kasvinjalostajanoikeusrekisteriin.

21 §. Voimassaolo. Ehdotettua pykälää on muutettu voimassa olevaan lakiin verrattuna pidentämällä kasvinjalostajanoikeuden voimassaoloajat kaikkien lajien osalta 30 vuoteen. Ehdotuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa voimassaoloajat. Esitys antaa mahdollisuuden suojata oikeuksia viisi vuotta nykyistä pitempään, muiden kuin perunoiden, puiden ja viiniköynnösten osalta, joilla on jo voimassa olevan lain mukaan voimassaoloaika 30 vuotta. Oikeuden haltijat voisivat kuitenkin luopua oikeuksistaan aiemminkin, kuten nykyisinkin on mahdollista. Kasvinjalostajanoikeuden voimassaolo alkaa siitä päivästä, jolloin Evira on tehnyt hyväksymispäätöksen. Pykälän mukaan kasvinjalostajanoikeus voidaan pitää voimassa maksamalla vuosimaksu kalenterivuositain viimeistään tammikuun loppuun mennessä. Kasvinjalostajanoikeuksista perittävistä maksuista säädetään tämän ehdotuksen 47 §:ssä. Voimassaoloaika lasketaan seuraavan vuoden alusta ja se on ehdotetun esityksen mukaan 30 vuotta. UPOV—sopimuksen mukaan voimassaoloaika on vähintään 20 vuotta jalostajanoikeuden myöntämispäivästä lukien, mutta puiden ja viiniköynnösten osalta kuitenkin vähintään 25 vuotta jalostajanoikeuden myöntämispäivästä lukien.

22 §. Kasvinjalostajanoikeusrekisteri. Pykälän edellyttämät kasvinjalostajanoikeusrekisteriin merkittävät tiedot on saatettu vastaamaan voimassa olevan perustuslain vaatimuksia. Aiemmin rekisteriin merkittävistä tiedoista on säädetty maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 907/1992. Esityksen mukaan rekisteri olisi tietoja ylläpitävä järjestelmä, johon talletettaisiin myönnetty kasvinjalostajanoikeudet.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yksityiskohtaisesti niistä tiedoista, jotka merki-

tään Eviran rekisteriin hyväksytyistä kasvinjalostajanoikeuksista.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tapauksista, joissa merkinnän tekemisestä rekisteriin ei saada ratkaisua välittömästi. Tällöin rekisteriin tehtäisiin merkintä, jossa mainitaan, että kasvinjalostajanoikeuden haltija tai asiamies on pyytänyt merkin-tää rekisteriin.

Pykälän 3 momentin mukaisesti rekisteri kuuluisi maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (284/2008, jäljempänä tietojärjestelmälaki) 1 §:n mukaisesti maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmään. Tietojärjestelmälaki on maa- ja metsätalousministeriön toimialan tietojen käsittelyä ja hallinnointia koskeva yleislaki. Ehdotetussa laissa rekisterin käyttötarkoitukseen sekä rekisterin tietojen käsittelyyn ja hallinnointiin sovellettaisiin siten tietojärjestelmälakia. Hallituksen esityksessä tietojärjestelmälaiksi (HE 161/2007, s. 15—16) todetaan, että eri rekisterien tietosisällön tarkka kirjaaminen on kuitenkin tarkoituksenmukaista tehdä erillislaeissa, joissa olisivat säännökset asianomaiseen rekisteriin tallettavista tiedoista. Sen sijaan tietojärjestelmälaissa annetaan viranomaisille ja muille tietojen käyttöön oikeutetuille tahoille velvoitteet, joiden mukaan tietoja voidaan käyttää, sekä säädetään myös viranomaisten oikeuksista tietojen käytössä. Rekisteriä pitäisi Evira.

Pykälän 4 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset rekisteriin merkittävistä tiedoista.

23 §. Merkinnän poistaminen rekisteristä. Lakiin ehdotetaan voimassa olevaan lakiin verrattuna lisättäväksi uusi merkinnän rekisteristä poistamista koskeva säännös. Ehdotetun pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan lain 25 §:n 2 momenttia. Merkintä poistettaisiin rekisteristä, jos joku osoittaa, että rekisteriin merkitty käyttöluva, panttioikeus tai pakkolupa on lakannut.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luonnollisen henkilön henkilötietojen poistamisesta rekisteristä viimeistään kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun kasvinjalostajanoikeus poistetaan rekisteristä. Rekisteriin talletettujen tietojen poistamiseen sovellettaisiin henkilötietolakia. Henkilötietolain yleissään-

nöksen mukaan rekisteristä on poistettava tiedot, jotka eivät ole sen käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia. Ehdotettu säännös merkitsee, että rekisteristä poistetaan ainoastaan henkilötiedot, sen sijaan tiedot suojatusta lajikkeesta on mahdollista säilyttää pitempäänkin sellaisessa muodossa, että asianomainen ei ole enää niistä tunnistettavissa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös, jonka mukaan rekisteristä poistettujen tietojen arkistoinnista on voimassa, mitä arkistolaisissa (831/1994) säädetään tai sen nojalla määrätään.

5 luku. Lajikenenimi

24 §. Lajikenenimen valinta ja käyttäminen. Ehdotettu pykälä vastaa sisällöltään osittain voimassa olevan lain 11 ja 22 §:ää. Voimassa olevan lain 11 §:ssä on yksityiskohtaisesti määritelty lajikenenimen hyväksymisen perusteet. Lakiehdotuksen mukaan yksityiskohtaisemmat säännökset lajikenenimestä voitaisiin antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

UPOV—sopimuksen mukaan lajike tulee merkitä nimellä, joka on sen yleisnimi. Sopimuspuolten tulee varmistaa, että mikään lajikkeen nimenä rekisteröityyn merkintään liittyvä oikeus ei estä nimen vapaata käyttöä lajikkeen yhteydessä myöskään jalostajanoikeuden lakattua. Siten nimi ei saa antaa vaikutelmaa, että lajikkeella olisi tiettyjä ominaisuuksia, joita sillä ei todellisuudessa ole. Nimi ei saa antaa väärää vaikutelmaa lajikkeen arvosta eikä tunnistamisesta. Nimen tulee erottua jokaisesta nimestä, joka jonkin sopimuspuolen alueella on merkitty saman tai lähisukuisen kasvilajin olemassa olevalle lajikkeelle.

UPOV—sopimuksen mukaan lajikkeen nimeämisen tarkoituksena on lajikkeen tunnistaminen. Käytännössä lajikenenimi ei voi koostua pelkistä numeroista, jollei se ole kyseisellä lajilla vakiintunut tapa nimetä lajikkeita. Lajikkeen nimi ei saa olla harhaanjohtava. Siten nimi ei saa antaa vaikutelmaa, että lajikkeella olisi tiettyjä ominaisuuksia, joita sillä ei todellisuudessa ole. Nimi ei saa antaa väärää vaikutelmaa lajikkeen arvosta eikä tunnistamisesta. Nimen tulee erottua jokaisesta nimestä, joka jonkin sopimuspuolen alueella on merkitty saman tai lähisukuisen kasvilajin olemassa olevalle lajikkeelle.

Hakija jättää lajikkeen nimiehdotuksen Eviralle. Mikäli nimiehdotus ei täytä lajikkeen nimelle annettuja vaatimuksia, Evira kehottaa hakijaa ehdottamaan määrääjän kuluessa uutta nimeä. Evira rekisteröi nimen samalla, kun se myöntää kasvinjalostajanoikeuden.

Eviran tulee ilmoittaa muiden UPOV—sopimuspuolen viranomaisille lajikkeen nimiehdotuksesta ja nimien rekisteröinnistä ja kumoamisesta.

Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan lain 11 §:n 2 momentin 5 kohtaa. Tarkoituksena on estää lajikenenimen käyttö, jos se voidaan sekoittaa johonkin tavaramerkkiin, nimeen, toiminimeen tai muuhun tunnusmerkkiin, johon muulla kuin hakijalla on jo olemassa suoja.

Ehdotetun pykälän 3 momentti vastaa voimassa olevan lain 22 §:n 1 momenttia. Säännöksessä ehdotetaan, että pidettäessä suojatun kasvilajikkeen lisäysaineistoa kaupan siitä on käytettävä hyväksytyä nimeä vielä senkin jälkeen, kun oikeuden voimassaoloaika on päättynyt tai kasvinjalostajanoikeus on muuten lakannut. Hyväksytyyn lajikenenimen uudelleenkäyttö voisi aiheuttaa ongelmia, joten lajikkeen hyväksytyä nimeä ei ole suositeltavaa käyttää edes läheisen lajin lajikkeesta, vaikka suojattu lajike ei ole enää olemassa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset lajikenenimen valinnasta ja lajikenenimen käyttämisestä.

25 §. Lajikenenimen kumoaminen ja lajikkeen uudelleen nimeäminen. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 22 a §:ää. Lajikenenimeä joudutaan myöhemmin muuttamaan, jos lajikenenimeksi on hyväksytty nimi, joka ei täytä tämän lain mukaisia vaatimuksia. Olosuhteiden muuttuminen voi aiheuttaa myös sen, että nimeä ei voida enää hyväksyä. Eviran tulee tällöin kumota lajikenenimi ja pyytää haltijaa ehdottamaan uutta nimeä.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan Eviran olisi ilmoitettava haltijalle lajikenenimen kumoamisvaatimuksesta ja kehoitettava haltijaa esittämään uusi nimi 30 päivän kuluessa tiedon saamisesta. Pykälän 3 momentin mukaan Eviran tulisi tutkia uutta nimeä koskeva ehdotus. Käytännössä Eviran olisi ky-

syttävä muiden sopimuspuolen viranomaisilta mahdollisia nimen käytön esteitä.

Pykälän 4 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset lajikenimen kumoamisesta ja muuttamisesta.

6 luku. **Kasvinjalostajanoikeuden lakkaaminen, mitättömäksi julistaminen ja menetetyksi määrääminen**

26 §. *Kasvinjalostajanoikeuden lakkaaminen.* Ehdotettu pykälä sisältyy voimassa olevan lain 26 §:ään. Kasvinjalostajanoikeuden haltija voisi luopua oikeudestaan lajikkeeseen ilmoittamalla siitä kirjallisesti Eviraan. Jos useita henkilöitä on merkitty rekisteriin lajikkeen omistajaksi, voivat he ainoastaan kaikki yhdessä tehdä luopumisilmoituksen. Evira toteaisi päätöksellään kasvinjalostajanoikeuden lakanneeksi.

Mikäli vuosimaksua ei maksettaisi säädettyssä ajassa 21 §:n mukaisesti, Eviran olisi kehotettava asiakasta maksamaan maksu antamassaan määräajassa. Mikäli asiakas ei maksa vuosimaksua maksukehotuksesta huolimatta, Evira toteaisi päätöksellään kasvinjalostajanoikeuden lakanneeksi ja oikeus merkitään rekisteriin päättyneeksi.

Ehdotetun 3 momentin mukaan kasvinjalostajanoikeutta ei voitaisi lakkauttaa, jos kasvinjalostajanoikeuteen liittyy rekisteriin merkitty panttioikeus tai kasvinjalostajanoikeus on ulosmitattu tai riita oikeuden siirtämisestä on vireillä. Ehdotuksen tarkoituksena olisi estää kasvinjalostajanoikeuden lakkauttaminen esimerkiksi sellaisissa tapauksissa, joissa oikeus kuuluisikin toiselle haltijalle.

27 §. *Mitättömäksi julistaminen.* Ehdotettu pykälä sisältyy voimassa olevan lain 27 §:ään. Pykälää on tarkennettu vastaamaan UPOV—sopimusta. Voimassa olevan lain mukaan tuomioistuimen tulee julistaa kasvinjalostajanoikeus mitättömäksi, jos hakemuspäivänä tai, jos lajikkeelle on myönnetty etuoikeus, etuoikeuspäivänä ei ole lajikkeen hyväksymisen perusteita olemassa. Esityksessä tämä kohta on muutettu UPOV—sopimuksen mukaiseksi, jolloin hyväksymisen edellytysten tulee olla voimassa hyväksymisen aikana.

Siten kasvinjalostajanoikeus olisi julistettava mitättömäksi, jos myöhemmin todetaan, että lajikkeen hyväksymisen perusteena olevia erotettavuutta ja uutuutta koskevia edellytyksiä ei ole ollut olemassa hyväksymisen aikaan. Oikeus olisi julistettava mitättömäksi myös silloin, kun todetaan, että lajikkeen yhtenäisyyttä ja pysyvyyttä koskevia edellytyksiä ei ole ollut olemassa hyväksymisen aikaan ja kasvinjalostajanoikeuden hyväksyminen on oleellisin osin perustunut hakijan toimittamiin tietoihin ja asiakirjoihin. Mitättömäksi julistaminen tarkoittaa sitä, että lajiketta ei olisi pitänyt hyväksymisedellytysten puuttumisen takia koskaan hyväksyä.

UPOV—sopimuksen mukaisesti oikeus voitaisiin julistaa mitättömäksi myös, jos jollakin muulla on parempi oikeus lajikkeeseen, ellei sitä siirretä henkilölle, jolle kasvinjalostajanoikeus kuuluu.

Voimassa olevan lain mukaan kasvinjalostajanoikeus julistetaan mitättömäksi, jos kasvilajikkeeseen on myönnetty Euroopan yhteisön kasvinjalostajanoikeus. Neuvoston asetuksen 2100/94 92 artiklassa säädetään päällekkäissuojan kiellosta. Yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien suojattuja lajikkeita ei voida suojata kansallisin kasvinjalostajanoikeuksien eikä patenteilla. Mikäli lajikkeeseen on myönnetty yhteisön suoja, kansallinen suoja lakkaa automaattisesti sen jälkeen, kun yhteisön suojaus alkaa, eikä kansallista suojaa tarvitse julistaa tuomioistuimen päätöksellä mitättömäksi.

Tuomioistuimen tulee pyytää Eviran lausunto asioista, jotka koskevat mitättömäksi julistamista.

28 §. *Menetetyksi määrääminen.* Ehdotettu pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 28 §:ää. Ehdotetun pykälän sisältöä on muutettu vastaamaan UPOV—sopimusta kasvinjalostajanoikeuden menettämisen perusteista. Kasvinjalostajanoikeus voidaan määrätä menetetyksi, mikäli yhtenäisyyden ja pysyvyyden edellytykset eivät enää täyty. Oikeus voidaan määrätä menetetyksi myös, jos haltija ei toimita Eviralle tarvittavia tietoja ja asiakirjoja, jotta Evira voisi todeta ylläpidetäänkö lajiketta asianmukaisesti. Lajikenimen kumoamisen jälkeen haltijan tulee ehdottaa uutta lajikenimeä. Mikäli haltija ei ehdota

uutta nimeä, Evira määrää kasvinjalostajan oikeuden menetetyksi.

29 §. Kasvinjalostajanoikeuden päättymisen rekisteröinti. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jonka mukaan kasvinjalostajanoikeuden päättymisen on merkittävä rekisteriin. Evira tekisi rekisteriin merkinnät kasvinjalostajanoikeuden lakkaamisesta 26 §:n mukaisesti, tuomioistuimen päätöksellä mitättömäksi julistamisesta 27 §:n mukaisesti, menetetyksi määräämisestä 28 §:n mukaisesti ja voimassaoloajan päättymisestä. Kasvinjalostajanoikeuden voimassaoloaika päättyisi 30 vuoden kuluttua hyväksymispäätöksen tekoa seuraavan vuoden alusta, joten sen jälkeen Eviran olisi rekisteröitävä kasvinjalostajanoikeus päättyneeksi.

7 luku. **Käyttö- ja pakkolupa sekä vastavuoroinen pakkolupa**

30 §. Käyttölupa. Ehdotettu pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 23 §:ää. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi ammattimaisuus käyttöluvan saajan toiminnan edellytykseksi, muilta osin säännös vastaisi voimassa olevaa säännöstä. Käyttöluvan myöntämisellä on keskeinen merkitys hyödynnettäessä suojattua lajiketta taloudellisesti. Käyttölupaa ei sen saajan pitäisi voida luovuttaa edelleen, ellei siitä ole erikseen sopimuksessa sovittu. Tästä syystä pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että jos kasvinjalostajanoikeuden haltija on antanut toiselle oikeuden ammattimaisesti käyttää suojattua lajiketta, tämä saa luovuttaa oikeutensa edelleen ainoastaan, jos niin on sovittu. Myöskään käyttöluvassa määriteltä rajoitetun oikeuden luovuttaminen ei olisi sallittua ilman kasvinjalostajanoikeuden haltijan suostumusta. Säännös ei kuitenkaan estäisi käyttöluvan saajaa hyödyntämästä lajiketta viljeilyllä sillä omaan lukuunsa.

Pykälän 2 momentti vastaisi nykyisen lain 23 §:n 2 momenttia ja sen mukaisesti käyttölupa tulisi voida siirtää yrityksen luovutuksessa ilman, että siihen on hankittava kasvinjalostajanoikeuden haltijan suostumus.

Kasvinjalostajanoikeuden haltija voi vapaasti luopua yksinoikeudestaan. Luopumisella voi kuitenkin olla merkittäviä oikeudel-

lisia seuraamuksia käyttöluvan haltijalle. Tästä syystä pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan Eviran olisi ilmoitettava rekisteriin merkitylle käyttöluvan haltijalle kasvinjalostajanoikeuden haltijan kasvinjalostajanoikeudesta luopumisesta ja varattava käyttöluvan haltijalle kohtuullinen aika etujensa valvomiseen. Evira ei voisi tehdä päätöstä kasvinjalostajanoikeuden lakkaamisesta ennen kuin käyttöluvan haltijalle on annettu mahdollisuus valvoa oikeutensa kasvilajikkeen hyödyntämiseen.

31 §. Pakkolupa. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 24 §:ää. Pykälän 1 momenttiin sisältyvien pakkolupaa koskevien säännösten tarkoituksena on tehdä mahdolliseksi yhteiskunnan etujen turvaaminen silloin, kun kasvinjalostajanoikeuden haltija ei itse eikä myöntämällään käyttöluvalla saata markkinoille kasvinjalostajanoikeuden kohteena olevaa lajiketta riittävässä määrin ja yleisen edun kannalta kohtuullisin ehdoin. Tällaiset kohtuuttomat ehdot voisivat liittyä esimerkiksi lisäysaineiston toimitusehtoihin tai käyttöluvan luovuttamista koskeviin ehtoihin.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi säännös edellytyksistä, jotka asetetaan niille, joille pakkolupa voidaan myöntää. Pakkolupa ei estäisi kasvinjalostajanoikeuden haltijaa itse käyttämästä oikeuttaan tai luovuttamasta lajikkeen käyttölupaa.

Pykälän 3 momentissa olisivat säännökset pakkoluvan myöntämisestä, sen kumoamisesta samoin kuin pakkolupaan mahdollisesti sisällytettävien uusien ehtojen vahvistamisesta. Säännöksen mukaan pakkoluvan myöntäisi tuomioistuin, joka myös määräisi, missä laajuudessa rekisteröityä lajiketta saa käyttää, sekä vahvistaisi vastikkeen ja muut pakkoluvan ehdot. Tuomioistuin voisi kasvinjalostajanoikeuden haltijan vaatimuksesta kumota pakkoluvan tai vahvistaa uudet ehdot, jos oleellisesti muuttuneet olosuhteet sitä edellyttäisivät.

32 §. Vastavuoroinen pakkolupa. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 24 a §:ää. Pykälässä säädettäisiin vastavuoroisesta pakkoluvasta toisistaan riippuvaiseen patentilla suojatun keksinnön ja kasvinjalostajanoikeudella suojatun kasvilajikkeen hyödyntämiseen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin

pakkoluvan myöntämisestä kasvinjalostajan-oikeudella suojatun kasvilajikkeen käyttämiseen silloin, kun bioteknologisen keksinnön patentin haltija ei voi hyödyntää patenttia loukkaamatta lajiketta koskevaa aiempaa kasvinjalostajanoikeutta. Jos luvan hakija ei onnistu saamaan lupaa sopimusteitse, voisi tuomioistuimien viime kädessä myöntää pakkoluvan ja myös määrätä pakkoluvasta suoritettavan asianmukaisen korvauksen suuruuden. Jos patentin haltijalle myönnettäisiin tällainen pakkolupa, olisi kasvinjalostajanoikeuden haltijalla oikeus saada kohtuullisin ehdoin vastavuoroinen lupa käyttää patentilla suojattua keksintöä. Pakkolupajärjestely perustuisi siten vastavuoroisuuteen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin pakkoluvan myöntämisen edellytyksistä. Pakkoluvan myöntämisen tulisi perustua tapauskohtaiseen harkintaan. Luvan myöntämiseen johtavien arviointiperusteiden tulisi olla samanlaiset sekä patentilla suojatun keksinnön että kasvinjalostajanoikeudella suojatun kasvilajikkeen osalta. Pykälän 3 momentissa viitattaisiin patenttilain vastaavaan säännökseen kasvinjalostajanoikeuden haltijan oikeudesta saada vastavuoroisesti pakkolupa patentilla suojatun keksinnön käyttämiseen.

8 luku. Yksityisoikeudellinen suoja

33 §. Loukkauksen estäminen. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 29 §:ää. Pykälässä säädettäisiin tuomioistuimen mahdollisuudesta antaa vastaajaan kohdistuva loukkauksen jatkamisen kieltö. Vastaavanlainen säännös on muissakin teollisoikeuksia koskevissa laeissa. Kiellon käyttäminen olisi mahdollista myös siinä tapauksessa, että loukkaaja on toiminut vilpittömässä mielessä tai hänen tuottamuksensa on vain lievää, jolloin rangaistusta ei voitaisi tuomita ehdotetun lain 41 §:n nojalla.

34 §. Keskeyttämismääräys välittäjälle. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 29 a §:ää ja se perustuu teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta vuonna 2004 annettuun direktiiviin (2004/48/EY).

Tuomioistuin voisi antaa keskeyttämismääräyksen välittäjälle, jonka palveluja käytetään kasvinjalostajanoikeuden loukkaukseen. Välittäjä on määritelty tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/29/EY tietoverkossa toimivaksi välittäjäksi eli teleoperaattoriksi. Mahdollisuus hakea välittäjiä koskevaa kieltoa (keskeyttämismääräys) oikeudenloukkauksen keskeyttämiseksi säädettäisiin koskemaan tietoverkoissa toimivia välittäjiä yhdenmukaisesti tekijänoikeuslain 60 c §:n säännösten kanssa. Keskeyttämismääräystä koskevat säännökset ovat vastaavansisältöisiä kaikissa teollisoikeuksia koskevissa laeissa. Pykälässä ei yksilöitäisi sitä teknistä tapaa, jolla keskeyttämismääräys olisi pantava toimeen, vaan se jäisi kyseisen operaattorin harkintaan. Sinänsä jo Suomen voimassa olevan oikeuden mukaan on mahdollista kohdistaa toimenpiteitä myös muuntyyppisiä välittäjiä vastaan (ks. KKO:2002:119). Ehdotettavat säännökset täydentäisivät tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain säännöksiä.

Keskeyttämismääräystä vaatineen on korvattava välittäjälle samoin kuin sille teleliittymän haltijalle, jonka liittymää käyttäen loukkauksen väitetään tapahtuvan, määräraajan täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko ja kulut, jos loukkaajaa vastaan nostettu kieltokanne hylätään tai keskeyttämismääräys raukeaa sen vuoksi, ettei kannetta nosteta määräraajassa. Korvaus ja kulut tilanteessa, jossa kanne hyväksytään, jäisivät edelleen yleisten vastuuperusteiden varaan.

35 §. Vahvistuskanne. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 30 §:ää. Käytännössä saattaa esiintyä tarvetta nostaa vahvistuskanne sen selvittämiseksi, antaako myönnetty kasvinjalostajanoikeus suojan joltain tiettyä toimintaa vastaan tai onko myönnetyn kasvinjalostajanoikeuden perusteella olemassa este jonkin tietyn toiminnan harjoittamiselle, jos asia on epäselvä ja siitä aiheutuu haittaa vahvistuskanteen nostajalle.

36 §. Hyvitys ja vahingonkorvaus. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 31 §:ää. Pykälä sisältää säännökset hyvityksestä ja vahingonkorvauksen suorittamisesta

kasvinjalostajanoikeuden loukkaamista sekä lajikenimen käyttämisen loukkaamista koskeissa tapauksessa.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että joka tahallaan tai huolimattomuudesta loukkaa kasvinjalostajanoikeutta tai 24 §:n 3 momentin säännöstä lajikenimen käyttämisestä, on velvollinen suorittamaan kohtuullisen hyvityksen lajikkeen hyväksikäyttämistä ja korvaamaan vahingon, joka loukkauksesta aiheutuu. Arvioitaessa tuottamuksen määrää kasvinjalostajanoikeuden rikkomista koskeissa tapauksissa on otettava huomioon, että niiden yritysten lukumäärä, jotka tuottavat kasvien lisäysaineistoa tai käyvät niillä kauppaa, on melko pieni. Markkinoilla oleva lajikevalikoima on jokseenkin vähäinen ja tiedot suojatuista lajikkeista on helposti saatavilla. Voidaan siis edellyttää, että yritykset ovat yleensä tietoisia, mitkä niiden toimialaan kuuluvista lajikkeista ovat suojattuja. Hyvitys tulee suorittaa, vaikka loukattu ei osoittaisi kärsineensä tappiota teon johdosta. Hyvitys on siten riippumaton niistä taloudellisista menetyksistä, joita oikeudeton käyttäminen on saattanut aiheuttaa. Hyvityksen lisäksi on velvollisuus suorittaa korvaus kaikesta kärsitystä vahingosta, jos kasvinjalostajanoikeutta on loukattu tahallisesti tai huolimattomuudesta. Korvausta maksetaan kaikista osoitettavista, esimerkiksi tositteisiin perustuvista, teon aiheuttamista kuluista ja menetyksistä. Sen lisäksi korvaataan täysimääräisesti teosta aiheutunut muu taloudellinen vahinko eli puhdas varallisuusvahinko. Oikeuden loukkauksissa taloudellisista vahingoista tyypillisin lienee saamatta jäänyt voitto. Vahingonkorvusoikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti oikeudenhaltijan on pääsääntöisesti näytettävä toteen vahingon määrä. Täysi korvausvelvollisuus on pääsääntö.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että mikäli loukkaus ei ole tahallinen eikä tuottamuksellinen, loukkaaja on velvollinen suorittamaan kohtuullisen hyvityksen lajikkeen hyväksi käyttämisestä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hyvitys- ja vahingonkorvusoikeuden vanhentumisesta ja lakkaamisesta. Vastaavalla tavalla kuin muissa teollisoikeuslaeissa hyvitystä ja vahingonkorvausta voisi vaatia vain viiden

viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireilepanoa. Vanhentumisaika on samanmittainen kuin kaikissa muissakin teollisoikeuslaeissa.

Pykälän 4 momentin mukaan, mikäli jalostajanoikeus lainvoiman saaneella tuomiolla on julistettu mitättömäksi, hyvitys- tai vahingonkorvausvelvollisuutta ei ole. Mitättömäksi julistettua oikeutta käsitellään ikään kuin sellaista oikeutta ei olisi ollut milloinkaan olemassa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin lisäksi, että tätä lakia sovellettaessa olisi soveltuvin osin voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

37 §. Viljelijän korvausvelvollisuus. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 31 a §:ää. Pykälässä säädettäisiin viljelijän korvausvelvollisuudesta niissä tapauksissa, joissa viljelijä laiminlyö velvoitteen maksaa kasvinjalostajanoikeuden haltijalle korvausta suojatun lajikkeen lisäysaineiston käyttämisestä. Laiminlyönnistä aiheutuvan korvauksen suuruus ehdotetaan laskettavaksi samalla periaatteella kuin yhteisön suojan saaneiden lajikkeiden osalta. Siten korvauksen suuruus määräytyisi yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa säädetyin maataloutta koskevan vapautuksen soveltamista koskevista säännöistä annetun komission asetuksen (EY) N:o 1768/95 mukaisesti.

38 §. Lajikkeen kasviaineiston palauttaminen. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 32 §:ää. Pykälässä säädettäisiin lajikkeen kasviaineiston luovuttamisesta lunastusta vastaan oikeudenloukkauksen kohteeksi joutuneelle. Kasviaineisto olisi luovutettava, mikäli tuomioistuimien katsoo sen kohtuulliseksi.

Oikeudenloukkaus tapahtuu esimerkiksi silloin, kun tuodaan suojatun lajikkeen aineistoa maahan ilman lajikkeen omistajan lupaa ja lajikkeen omistaja voi osoittaa, että tuotu kasviaineisto on tarkoitettu käyttämään lisäysaineistoksi. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta takavarikoida kasviaineisto, jos oikeudenloukkauksen kärsinyt on tehnyt vaatimuksen lajikkeen kasviaineiston palauttamisesta ulosottoaaren mukaisesti.

39 §. Väliaikaisen suojan loukkaus. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 33 §:ää. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kasvinjalostajanoikeushakemuksen vireille tulemisen vaikutuksesta kasvinjalostajanoikeuden loukkaukseen. Uuden lajikkeen omistajalle voi olla taloudellisesti ratkaisevan tärkeää, että vain hän saattaa uuden lajikkeen markkinoille. Lajikkeen lisäviljely ja markkinointi ilman hänen lupaansa hakemuksen vireillä ollessa voi aiheuttaa hänelle suurta vahinkoa. Tästä syystä on perusteltua suojata jalostajaa tai hänen oikeudenomistaansa jo ennen kasvinjalostajanoikeuden hyväksymispäätöstä. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että jos joku muu kuin hakija sen jälkeen, kun hakemus on tehty, käyttää ammattimaisesti hyväksi lajiketta, johon on haettu kasvinjalostajanoikeutta, on kasvinjalostajanoikeuden loukkausta koskevia säännöksiä vastaavasti sovellettava, jos kasvinjalostajanoikeus sittemmin myönnetään. Rangaistusseuraamus tulisi koskea ainoastaan oikeudenloukkauksia, jotka ovat tapahtuneet jalostajanoikeuden myöntämisen jälkeen. Vahingosta, joka on syntynyt ennen hakemuksen julkaisemista, tulisi suorittaa vain kohtuullinen hyvitys 36 §:n 2 momentin mukaisesti. Kasvinjalostajanoikeuden haltijan suojaamiseksi mahdollisilta oikeudenmenetyksiltä ehdotetaan pykälään säännös, jonka mukaan, jos vahingonkorvauskanne pannaan vireille vuoden kuluessa kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisestä, ei 36 §:n 3 momentin säännöstä sovelleta. Väliaikaissuojan aikana tapahtunutta oikeudenloukkausta koskevan vahingonkorvauskanteen vireillepanosta säädetään vastaavalla tavalla patenttilaissa ja mallioikeuslaeissa.

40 §. Tuomion julkistaminen. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 33 a §:ää. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kasvinjalostajanoikeuden loukkausta koskevassa riita-asiasa annetun tuomion julkistamisesta kantajan toimesta vastaajan kustannuksella. Tuomioistuimen tulisi oikeasuhteisuuden periaatteen mukaisesti ottaa huomioon julkistamisen yleinen merkitys, loukkauksen laatu ja laajuus, julkistamisesta aiheutuvat kustannukset ja muut vastaavat seikat.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuin määräisi myös vastaajan korvattavien koh-

tuullisten julkistamiskustannusten enimmäismäärän. Julkistamistoimenpiteet olisi toteutettava tuomioistuimen määräämässä ajassa lainvoimaiseksi tulleen tuomion tulosta uhalla, että kantaja muutoin menettää oikeuden korvauksiin.

9 luku. Rangaistussäännökset

41 §. Kasvinjalostajanoikeuden loukkaus. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 34 §:n 1 momenttia ja siinä säädettäisiin rangaistussäännös 4 §:ssä säädetyn yksinoikeuden tahallisesta rikkomisesta. Rikkomuksen nimi olisi edelleen kasvinjalostajanoikeuden loukkaaminen ja rangaistusseuraamuksena olisi voimassa olevan lain mukaisesti sakko. Vakavimmista kasvinjalostajanoikeuden loukkauksista säädettäisiin rikoslain 49 luvun 2 §:n teollisoikeusrikossäännöksessä. Kasvinjalostajanoikeuslain rangaistussäännöksessä on sen toissijaista soveltamista teollisoikeusrikossäännökseen nähden tarkoitettava lausuma.

42 §. Kasvinjalostajanoikeusrikkomus. Ehdotettu pykälä vastaa asialliselta sisällöltään voimassa olevan lain 34 a ja 35 §:ää. Pykälään on koottu voimassa olevan lain kahdessa eri pykälässä olleet rangaistussäännökset, joissa seuraamuksena on sakko. Rikkomusten nimikkeet kuitenkin yhtenäistettäisiin ehdotetussa pykälässä kasvinjalostajanoikeusrikkomukseksi. Voimassa olevan lain 34 a §:ssä rikkomuksen nimike on "lajikkeen viljelytietojen antamisvelvollisuuden noudattamatta jättäminen" ja 35 §:ssä "kasvin lajikenimen väärinkäyttö" Edellytykseksi rangaistavuudelle ehdotetaan tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta. Voimassa olevassa laissa edellytyksenä on tahallisuus tai huolimattomuus, kuitenkin niin, että kasvin lajikenimen väärinkäytöstä rangaistusta ei tuomittaisi, jos rikkomus on vähäinen.

43 §. Suojattua lajiketta koskevien viljelytietojen väärinkäyttö. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 34 b §:ää. Pykälässä ehdotetaan rangaistavaksi lakiehdotuksen 7 §:ssä tarkoitettujen tietojen luovutus ja käyttäminen vastoin saman pykälän 2 momentissa säädettyä käyttötarkoitusta. Edelly-

tykseen rangaistavuudelle ehdotetaan tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta. Voimassa olevassa laissa edellytyksenä on tahallisuus tai huolimattomuus. Seuraamuksena rikkomuksesta olisi sakkorangaistus, kuten voimassa olevassa laissakin. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, ettei lajikkeen omistaja luovuttaisi tai käyttäisi sille 7 §:n nojalla luovutettuja viljelijää koskevia tietoja tavalla, joka vaarantaisi viljelijän yksityisyyden taikka liike- tai ammattisalaisuuden.

44 §. Syyteoikeus. Pykälässä säänneltäisiin kasvinjalostajanoikeuden loukkaamisen ja rikkomisen syyteoikeutta. Voimassa olevan lain 34 §:n 2 momentissa säädetään vain kasvinjalostajanoikeuden loukkaaminen asianomistajarikokseksi. Koska vakavimmista kasvinjalostajanoikeuden loukkauksista ehdotetaan säädettäväksi rikoslain 49 luvun 2 §:n teollisoikeusrikossäännöksessä ja sen syyteoikeudesta säädetään rikoslain 49 luvun 6 §:ssä, ehdotetaan kasvinjalostajanoikeuslain 44 § koskemaan lain 41, 42 ja 43 §:n nojalla rangaistaviksi jäävien tekojen syyteoikeutta. Nämä teot olisivat asianomistajarikoksia.

10 luku. Erinäiset säännökset

45 §. Muutoksenhaku. Hallintolainkäyttölain 7 §:n mukaan valtioneuvoston alaisen viranomaisen päätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että muutosta ehdotetun lain nojalla annettuun Eviran päätökseen haettaisiin siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

46 §. Oikeuspaikka. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 38 §:ää. Pykälässä säädetään kasvinjalostajanoikeusasioissa toimivaltaisesta tuomioistuimesta, joka on Helsingin käräjäoikeus.

47 §. Lausunnon pyytäminen. Ehdotetun esityksen 27 §:n mukaan tuomioistuimen on pyydettävä lausunto mitättömäksi julistamista koskevissa asioissa. Tuomioistuin voi pyytää tarvittaessa myös muissa kasvinjalostajanoikeutta koskevissa asioissa Eviran lausunnon.

48 §. Perittävät maksut. Ehdotetun lain mukaisista Elintarviketurvallisuusviraston

suoritteista perittäisiin valtiolle maksuja valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaan. Maksuperustelain 8 §:n 2 momentissa säädetään perusteet viranomaismaksuille.

Kasvinjalostajanoikeushakemuksen käsittely, myönnetyn oikeuden merkitseminen kasvinjalostajanoikeusrekisteriin ja voimassa olevan oikeuden ylläpitäminen olisivat maksullisia. Kasvinjalostajanoikeuden ylläpitäminen rekisterissä on oikeuden voimassaolon edellytys. Rekisterin ylläpidosta aiheutuvien suoritteiden tuottaminen liittyy sekä oikeudenhaltijan taloudelliseen toimintaan että muiden toimijoiden tietotarpeeseen, ja siksi rekisterin ylläpidosta aiheutuvat kustannukset katettaisiin vuosimaksulla. Maksuperustelain mukaisesti viranomaisten tuottamista suoritteista perittäisiin edelleen maksu, joka kattaa suoritteen tuottamisesta aiheutuneet kustannukset. Maksuina perittäisiin hakemusmaksu, uudelleen käsittelymaksu ja vuosimaksu kuten voimassa olevan lainkin mukaan.

49 §. Kasvinjalostajanoikeuden hakijan ja haltijan asiamies. Jos hakijalla ei ole kotipaikkaa Suomessa, tulee hakijalla olla Euroopan talousalueella asuva asiamies, joka on oikeutettu edustamaan hakijaa tai haltijaa kaikissa kasvinjalostajanoikeuksia koskevissa asioissa. Voimassa olevassa laissa hakijalla on oltava Suomessa asuva asiamies. Palvelujen vapaan tarjoamisen periaatteen mukaan ulkomaisten hakijoiden kotipaikan ei tarvitse olla Suomessa, joten hakijan asiamiehen kotipaikka voi sijaita Euroopan talousalueella.

50 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan (mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu). Samalla kumottaisiin nykyinen kasvinjalostajanoikeuslaki myöhempine muutoksineen. Kumotun lain nojalla annetut säädökset ja määräykset jäisivät kuitenkin edelleen voimaan, kunnes niistä toisin säädetään.

Tämän lain säännöksiä sovellettaisiin kasvinjalostajanoikeushakemuksiin, jotka ovat vireillä jo lain voimaantullessa sekä näiden hakemusten perusteella myönnettyihin oikeuksiin. Uutta lakia sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa myönnettyihin kasvinjalostajanoikeuksiin.

Kasvinjalostajanoikeuden voimassaoloaika yhtenäistettäisiin kaikkien lajikkeiden osalta

30 vuoteen hyväksymispäätöksestä lukien. Ehdotetun lain voimaantullessa voimassa olevien kasvinjalostajanoikeuksien voimassaoloaika ehdotetaan pidennettäväksi ilman eri hakemusta uuden lain mukaiseksi niiden alkuperäisestä hyväksymisestä lukien. Voimassa olevassa laissa voimassaoloaika on 30 vuotta perunan, puiden ja viiniköynnösten osalta ja muiden lajien osalta 25 vuotta.

Lakiin sisältyisi tavanomainen voimaantulosäännös, jonka mukaan sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä ennen lain voimaantuloa.

1.2 Laki siemenkauppalain muuttamisesta

5 §. Pykälän ensimmäistä momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälästä poistetaan viittaus kumottavaan kasvinjalostajanoikeuslakiin. Voimassa olevan lain mukaan lajikeluettelon hyväksymisestä on päättänyt kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (789/1992) 9 §:ssä tarkoitettu kasvilajikelautakunta, joka julkaisee vuosittain luettelon hyväksymistään lajikkeista. Ehdotetussa kasvinjalostajanoikeuslaissa ei kasvilajikelautakunnalla ole enää tehtäviä.

5 a §. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin kasvilajikelautakunnasta, joka päättäisi lajikkeiden hyväksymisestä lajikeluettelon ja lajikkeiden hyväksymisen peruuttamisesta. Kasvilajikelautakunnassa tulisi olla edustettuina ne tahot, joilla on riittävä alan asiantuntemus päätettäessä lajikkeiden hyväksymisestä kasvilajikeluettelon. Siten edustettuina tulisi olla maa- ja metsätalousministeriö, siementarkastus, peltokasvien asiantuntemus, neuvonta, maataloustuottajat, elintarviketeollisuus ja kuluttajat. Maa- ja metsätalousministeriö asettaisi kasvilajikelautakunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Lautakunta julkaisisi vuosittain luettelon hyväksymistään lajikkeista.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa yksityiskohtaisemmat säännökset kasvilajikelautakunnan kokoonpanosta, päätösvaltaisuudesta ja lajikkeiden hyväksymisestä.

1.3 Laki rikoslain 49 luvun 2 §:n muuttamisesta

49 luku

2 §. Rikoslain 49 luvun 2 §:ssä säädetään teollisoikeusrikoksesta. Pykälässä on mainittu kasvinjalostajanoikeudesta annettu laki (789/92), joka kumottaisiin ehdotetulla lailla kasvinjalostajanoikeudesta. Rikoslain 49 luvun 2 § muutettaisiin teknisesti siten, että viittaus kasvinjalostajanoikeuslain numeroon muutettaisiin vastaamaan esitetyn kasvinjalostajanoikeuslain numeroa.

2 Tarkemmat säännökset

2.1 Laki kasvinjalostajanoikeudesta

Ehdotettu laki kasvinjalostajanoikeudesta sisältää maa- ja metsätalousministeriölle osoitettuja valtuutussäännöksiä tarkempien säännösten antamiseen ministeriön asetuksella seuraavasti:

- 1) 13 §:n 6 momentin nojalla hakemuksessa esitettävistä tiedoista;
- 2) 15 §:n 5 momentin nojalla etuoikeutta koskevan pyynnön esittämisestä;
- 3) 16 §:n 3 momentin nojalla hakemuksen julkaisemisesta ja julkaistavista tunnistetiedoista;
- 4) 22 §:n 4 momentin nojalla rekisteriin tehtävien merkintöjen sisällöstä;
- 5) 24 §:n 4 momentin nojalla lajikenimen valinnasta ja lajikenimen käyttämisestä; sekä
- 6) 25 §:n 4 momentin nojalla lajikenimen kumoamisesta ja muuttamisesta.

2.2 Laki siemenkauppalain muuttamisesta

Ehdotettu siemenkauppalain muutos sisältää maa- ja metsätalousministeriölle osoitetun valtuutussäännöksen tarkempien säännösten antamiseen ministeriön asetuksella seuraavasti:

- 1) siemenkauppalain 5 a §:n nojalla kasvilajikelautakunnan kokoonpanosta, päätösvaltaisuudesta ja lajikkeiden hyväksymisestä.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan syksyllä 2009.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Elinkeinovapaus ja omaisuudensuoja

Ehdotetussa laissa säädetään kasvinjalostajanoikeuksien myöntämisestä ja rekisteröimisestä. Tätä voidaan pitää perustuslain luvanvaraisuuteen rinnastuvana säätelynä ja elinkeinonvapauden rajoittamisena. Kasvinjalostajanoikeus kuuluu perustuslain takaaman omaisuuden suojan piiriin. Ehdotuksessa on säännökset kasvinjalostajanoikeuden menetyksi määrittämisestä sekä toiselle myönnettävästä pakkoluvasta, jotka merkitsevät puuttumista oikeudenhaltijan oikeuksiin.

Ehdotetut rekisteröinti ja määritellyt pakkokeinot ovat painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia. Rekisteriin merkitsemisen edellytykset ovat täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Rekisteriin merkitsemiseen ei liity tarkoituksenmukaisuusharkintaa, vaan jokainen laissa säädetty edellytys täyttävä hakija olisi merkittävä rekisteriin. Säännösten voidaan katsoa olevan suhteellisuusperiaatteen mukaisia.

Kasvinjalostajanoikeus luo haltijalleen omistuksen ja markkinoilla vaihtoarvoisen oikeuden. Maksuperustelain mukaisesti viranomaisten tuottamista suoritteista perittäisiin maksu, joka kattaa suoritteen tuottamisesta aiheutuvat kustannukset. Näitä maksuja olisivat hakemusmaksu ja uudelleenkäsitelymaksu. Rekisterin ylläpidosta aiheutuvien suoritteiden tuottaminen liittyy sekä oikeudenhaltijan taloudelliseen toimintaan että muiden toimijoiden tietotarpeeseen, ja siksi rekisterin ylläpidosta aiheutuvat kustannukset katettaisiin vuosimaksulla.

Ehdotetut säännökset vastaisivat pääosiltaan voimassa olevan lain säännöksiä. Kasvinjalostajanoikeutta koskevat säännökset perustuvat Suomen hyväksymään UPOV:in yleissopimukseen (SopS 49/2001 ja 50/2001) ja Euroopan yhteisön neuvoston asetukseen (EY) 2100/94. Viimeksi mainitut säännökset

ovat Suomea velvoittavia ja Suomi on sitoutunut niitä noudattamaan. Perusoikeuskysymykset on pyritty hallituksen esitystä valmisteltaessa ottamaan huomioon.

Henkilötiedot

Ehdotuksessa säädetään henkilötiedoista, joita tarvitaan kasvinjalostajanoikeuden hakemiseen ja kasvinjalostajanoikeuden rekisteröimiseen. Kasvinjalostajanoikeuden haltijalla on myös oikeus saada maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä ehdotuksen 7 §:ssä säädettyt tiedot viljelijän maksuvelvollisuuden toteamiseksi.

Perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetään, että jokaisen yksityiselämä on turvattu ja että henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen säätelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista.

Ehdotettu laki säätelisi Eviran ylläpitämän kasvinjalostajanoikeusrekisterin tietosisältöä myönnettävistä kasvinjalostajanoikeuksista. Rekisteri olisi tietojen ylläpitävä järjestelmä. Rekisteriin sovelletaan maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annettua lakia 284/2008. Hallituksen esityksessä laiksi maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä (HE 161/2008 vp, s.15) on katsottu, että mikäli eri rekisterien tietosisältöjen tarkka kirjaaminen katsotaan tarpeelliseksi, se on tarkoituksenmukaisinta tehdä asianomaisissa erillislaeissa.

Rekisteröidyn oikeudet määräytyisivät henkilötietolain mukaan. Tietojen käyttäminen ja luovuttaminen rekisteristä perustuisivat Eviralle säädettyihin tehtäviin ja sen lain nojalla tekemiin päätöksiin, ja tapahtuisi julkisuuslain mukaisesti. Ehdotuksen myötä rekisteriin talletettävien tietojen säilytysaika tulisi tarkemmin määriteltyä. Henkilötietojen poistamisesta säädettäisiin 23 §:ssä ja suojattua lajiketta koskevien viljelytietojen poista-

misesta 8 §:ssä. Näin varmistetaan, ettei tietoja säilytetä enää sen jälkeen, kun niitä ei tarvita. Ehdotetussa laissa henkilötietojen suojan sekä viranomaisten hallussa olevien asiakirjojen ja tallenteiden julkisuuden osalta noudatetaan henkilötietolakia ja viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

Asetuksenantovaltuudet

Perustuslain 80 §:n mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön (PeVL 56/2002 vp) mukaan asetuksen antamiseen ja lainsäädäntövallan delegeoimiseen liittyvien valtuutusten tulee olla riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Laista tulee selvästi käydä ilmi, mistä on tarkoitus säätää asetuksella.

Lakiehdotukseen sisältyy valtuutussäännöksiä antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tarkempia säännöksiä lakiin sisältyvistä määrätyistä säännöksistä. Maa- ja metsätalousministeriön asetukset koskisivat

hakemuksessa esitettäviä tietoja, hakemuksen julkaisemista sekä julkaistavia tunnistetietoja, etuoikeutta koskevan pyynnön erittelyä ja pyynnön liitteitä, rekisteriin tehtävien merkintöjen sisältöä, lajikenimen valintaa, käyttämistä, muuttamista ja kumoamista. Osa näistä tiedoista on nykyään maa- ja metsätalousministeriön asetuksissa.

Koska kyse on tarkkaan rajatusta ja lainsäädännön soveltamista koskevista määräyksistä, voidaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksenantovaltuuden katsoa täyttävän perustuslain 80 §:n 1 momentin vaatimukset.

Edellä esitetyn mukaan hallituksen esityksessä on useita seikkoja, jotka liittyvät perustuslailla suojattuihin oikeuksiin. Perustuslailla turvatut oikeudet on pyritty ottamaan huomioon esitystä laadittaessa. Näistä lähtökohdista katsotaan, että lakiehdotus voitaisiin hyväksyä tavallisessa säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**kasvinjalostajanoikeudesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kasvinjalostajan oikeuden (*kasvinjalostajanoikeus*) suojaamiseen. Kasvinjalostajanoikeus voidaan myöntää kaikkien kasvitieteellisten sukujen ja lajien lajikkeisiin.

2 §

Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Euroopan yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista säädetään yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2100/94.

Yhteisön kasvinjalostajanoikeuden haltijalla on sama suoja kuin kasvinjalostajanoikeuden haltijalla tämän lain mukaan, jollei laissa toisin säädetä.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *johdannaislajikkeella* lajiketta, joka on saatu aikaan käyttämällä olennaisesti hyväksi suojattua lajiketta;

2) *kasvinjalostajanoikeudella* jalostajan yksinoikeutta lajikkeen ammattimaiseen hy-

väksikäyttämiseen sen mukaan kuin tässä laissa säädetään; kasvinjalostajanoikeus koskee myös:

a) lajikkeita, jotka eivät selvästi eroa suojattusta lajikkeesta;

b) johdannaislajiketta, jos lajike ei itse ole johdannaislajike; ja

c) lajikkeita, joiden tuottaminen vaatii suojatun lajikkeen toistuvaa käyttöä;

3) *kasvinjalostajanoikeuden haltijalla* lajikkeen jalostajaa tai sitä, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt; kasvinjalostajanoikeuden haltijaksi katsotaan se, joka viimeksi on merkitty 22 §:ssä tarkoitettuun kasvinjalostajanoikeusrekisteriin kasvinjalostajanoikeuden haltijaksi, jollei muuta näytetä;

4) *lajikkeella* yhteen ainoaan alimpaan tunnettuun kasvitieteelliseen taksoniin kuuluvaa kasviryhmää, joka voidaan:

a) määritellä tietyn perimätyypin tai perimätyyppiyhdistelmän ominaispiirteiden kuvauksen perusteella;

b) erottaa kaikista muista kasviryhmistä vähintään yhden ominaispiirteen perusteella; ja

c) katsoa kokonaisuudeksi sillä perusteella, että sitä voidaan lisätä ilman, että se muuttuu;

5) *hybridillä* perinnöllisesti toisistaan poikkeavien vanhempien jälkeläistä;

6) *lisäysaineistolla* kaikkia niitä kasvinosia, joita voidaan käyttää kasvien lisäämiseen;

7) *lajikkeen aineistolla*:

a) lajikkeen lisäysaineistoa;

b) lajikkeen viljelykseltä korjattua satoa, kokonaisia kasveja ja kasvinosia; ja

c) kaikkea korjatusta sadosta välittömästi valmistettua tuotetta;

8) *markkinoinnilla* myymistä tai muuta luovuttamista korvausta vastaan, varastoimista myyntitarkoituksessa, myyntiin tarjoamista, luovuttamista vastikkeetta kaupallisessa hyödyntämistarkoituksessa sekä asettamista saataville maksua vastaan tai ilmaiseksi Euroopan unionin markkinoilla unionin alueella tapahtuvaa jakelua tai käyttöä varten.

2 luku

Kasvinjalostajanoikeus

4 §

Kasvinjalostajanoikeuden sisältö

Kasvinjalostajanoikeuden haltijalla on yksinoikeus hyödyntää lajikkeen lisäysaineistoa ammattimaisessa tuottamisessa ja markkinoinnissa.

Seuraavat lisäysaineistoa koskevat toimenpiteet edellyttävät kasvinjalostajanoikeuden haltijan lupaa hänen määräämillään ehdoilla:

- 1) lisäys;
- 2) kunnostus lisäystarkoituksiin;
- 3) markkinointi, vienti ja tuonti; ja
- 4) varastointi 1—3 kohdassa mainittuihin tarkoituksiin käytettäväksi.

Sadolle, joka on saatu käyttämällä suojatun lajikkeen lisäysaineistoa luvattomasti, ei saa suorittaa 2 momentissa mainittuja toimenpiteitä ilman kasvinjalostajanoikeuden haltijan lupaa, jos kasvinjalostajanoikeuden haltijalla ei ole ollut kohtuullista mahdollisuutta käyttää oikeuttaan kyseiseen lisäysaineistoon.

5 §

Kasvinjalostajanoikeuden rajoitukset

Kasvinjalostajanoikeus ei rajoita lajikkeen käyttämistä:

- 1) yksityisluonteisesti muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin;
- 2) koe- ja tutkimustarkoituksiin;
- 3) uusien lajikkeiden jalostamiseksi;
- 4) 6 §:ssä säädetyn edellytyksin oman tilan kylvösiementuotantoon.

6 §

Oikeus suojatun lajikkeen viljelyyn ja velvollisuus maksaa siitä korvaus

Viljelijällä on oikeus korvausta maksamalla käyttää ja tuottaa lisäystarkoituksiin hallinnassaan olevalla tilalla suojattujen lajikkeiden lisäysaineistoa. Tämä oikeus koskee hybridejä lukuun ottamatta seuraaviin kasvilajeihin kuuluvien lajikkeiden viljelyä: kaura, ohra, ruis, vehnä, ruisvehnä, rypsi, rapsi, pelava, herne, härkäpapu, peruna ja tattari.

Korvauksen on oltava selvästi pienempi kuin lajikkeen lisäysaineiston markkinoinnissa perittävä rojalti. Kasvinjalostajanoikeuden haltijalle maksettavan kohtuullisen korvauksen määrästä voidaan tehdä sopimus kasvinjalostajanoikeuden haltijan ja viljelijän tai heitä edustavien järjestöjen kesken. Jos sopimusta ei ole tehty tai sitä ei sovelleta, viljelijällä on velvollisuus maksaa kasvinjalostajanoikeuden haltijalle korvaus, joka on 50 prosenttia lajikkeen lisäysaineiston markkinoinnissa perittävästä summasta.

Viljelijällä, jonka hallinnassa oleva peltopinta-ala on alle 10 hehtaaria, on oikeus korvausta maksamatta käyttää suojatun lajikkeen lisäysaineistoa 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Suojatun perunalajikkeen viljelystä on tällaisessa tapauksessa kuitenkin maksettava korvaus, jos lajikkeen viljelyala on suurempi kuin kaksi hehtaaria tai varhaisperunan kattenalaisessa viljelyssä suurempi kuin yksi hehtaari.

Viljelijä on velvollinen antamaan pyydettyessä viranomaiselle ja kasvinjalostajanoikeuden haltijalle maksuvelvollisuuden toteamiseksi tarvittavan tiedon.

7 §

Oikeus saada suojattua lajiketta koskevia viljelytietoja

Kasvinjalostajanoikeuden haltijalla on oikeus saada 6 §:ssä säädetyn viljelijän maksuvelvollisuuden toteuttamiseksi tarvittavat seuraavat tiedot maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008) tarkoitetusta tietojärjestelmästä:

- 1) viljelijän nimi ja yhteystiedot;

2) tilatunnus;
3) viljelijän hallinnassa oleva peltopinta-ala, jos se on suojatun perunalajikkeen osalta yli kaksi hehtaaria, varhaisperunan katteenalaisen viljelyn osalta yli hehtaari tai muiden lajikkeiden osalta yli 10 hehtaaria;

4) Euroopan yhteisön kasvinjalostajanoikeudella suojattujen lajikkeiden viljelyala, jos se ylittää alan, joka laskennallisesti tarvittaisiin 92 viljatonnin tuottamiseen;

5) Euroopan yhteisön kasvinjalostajanoikeudella suojattujen perunalajikkeiden viljelyala, jos se ylittää alan, joka laskennallisesti tarvittaisiin 185 perunatonnin tuottamiseen; sekä

6) tämän lain perusteella suojattujen lajikkeiden omalla tilalla tuotetulla siemenellä kylvetyt viljelypinta-alat lajikkeittain.

Kasvinjalostajanoikeuden haltija saa käyttää 1 momentin mukaisesti luovutettuja tietoja vain 6 §:ssä tarkoitetun maksusaantioikeutensa toteuttamiseksi. Kasvinjalostajanoikeuden haltijalla ei ole oikeutta luovuttaa tietoja edelleen.

Edellytyksenä 1 momentin mukaiselle tietojen luovutukselle on, että kasvinjalostajanoikeuden haltija ja viljelijä tai heitä edustavat järjestöt ovat sopineet 6 §:n mukaisesti kasvinjalostajanoikeuden haltijalle maksettavasta korvauksesta.

8 §

Suojattua lajiketta koskevien viljelytietojen hävittäminen

Kasvinjalostajanoikeuden haltijan on hävitettävä 7 §:n nojalla saadut tiedot vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jota koskevan 6 §:ssä tarkoitetun maksuvelvollisuuden toteuttamiseksi tiedot on luovutettu.

9 §

Kasvinjalostajanoikeuden sammuminen

Kasvinjalostajanoikeus ei koske toimia, jotka liittyvät suojatun lajikkeen tai 3 §:n 7 kohdan a—c alakohdassa tarkoitettujen lajikkeiden aineiston markkinointiin Suomessa, ellei näitä toimenpiteitä tehdä:

1) lajikkeen lisäämisen tarkoituksessa; tai
2) tarkoituksessa viedä lajikkeen aineistoa sellaiseen maahan, jossa ei suojata sen kasvisuun tai -lajin lajikkeita, johon lajike kuuluu, jollei viety aineisto ole tarkoitettu kuluutukseen.

3 luku

Kasvinjalostajanoikeuden myöntämisen edellytykset

10 §

Hakijaa koskevat edellytykset

Kasvinjalostajanoikeutta voi hakea luonnollinen henkilö, oikeushenkilö ja oikeushenkilöihin niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti rinnastettava toimielin. Kaksi tai useampi henkilö voivat yhdessä hakea kasvinjalostajanoikeutta.

Jos muu kuin lajikkeen jalostaja hakee kasvinjalostajanoikeutta, hänen on osoitettava oikeutensa lajikkeeseen.

11 §

Lajiketta koskevat edellytykset

Kasvinjalostajanoikeus myönnetään, jos lajike on uusi, muista tunnetuista lajikkeista erottuva, kasvustoltaan yhtenäinen ja tunto-merkeiltään pysyvä.

Lajiketta ei pidetä uutena, jos lajikkeen lisäysaineistoa tai satoa on kasvinjalostajanoikeuden haltijan suostumuksella myyty tai muulla tavoin luovutettu hyödyntämistarkoituksessa:

1) Suomessa kauemmin kuin yhden vuoden ajan ennen hakemuksen jättämistä;

2) ulkomailla kauemmin kuin kuusi vuotta ennen hakemuksen jättämistä, kun kyseessä on puu tai viiniköynnös; tai

3) ulkomailla kauemmin kuin neljä vuotta, kun kyseessä on muu kuin 2 kohdassa tarkoitettu kasvi.

Kasvinjalostajanoikeutta ei saa myöntää, jos lajikkeella on yhteisön kasvinjalostajan-

oikeuksista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 mukainen yhteisön suoja.

4 luku

Kasvinjalostajanoikeuden hyväksyminen

12 §

Toimivaltainen viranomainen

Kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisestä, rekisteröimisestä, julkaisemisesta ja kasvinjalostajanoikeusrekisterin ylläpidosta vastaa Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira).

13 §

Hakemus

Hakemus kasvinjalostajanoikeuden myöntämiseksi tehdään kirjallisesti Eviralle suomen, ruotsin tai englannin kielellä. Hakemuksessa on esitettävä:

1) kasvinjalostajanoikeuden hakijan ja mahdollisen asiamiehen nimi, yhteystiedot, henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus, kotipaikka sekä jalostajan nimi ja yhteystiedot;

2) ehdotus lajikenimeksi ja selvitys lajikenimen käytöstä sekä jalostajan tunnus;

3) kasvisuku ja -laji;

4) tiedot lajikkeen alkuperästä, suojauksesta toisessa valtiossa ja koetuloksista;

5) tiedot siitä, haetaanko etuoikeutta sekä siitä, missä ja milloin aikaisemmat hakemukset on tehty;

6) vakuutus, ettei lajiketta ole markkinoitu 11 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla ennen hakemuksen jättämistä; sekä

7) selvitys siitä, onko lajike geeniteknikkalain (377/1995) tai muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1829/2003 mukaisesti hyväksytty.

Hakemuspäiväksi merkitään se päivä, jona hakemusasiakirjat on toimitettu Eviralle ja hakemusmaksu on maksettu. Hakemuksessa on oltava vähimmäistietoina hakemuspäivän

saamiseksi hakijan nimi ja yhteystiedot, kasvisuku- ja laji, lajikenimi ja jalostajan tunnus.

Jos hakija ei ole toimittanut kaikkia 1 momentissa tarkoitettuja tietoja, Eviran on kehoitettava hakijaa korjaamaan hakemuksessa olevat puutteet määräajassa. Mikäli hakija ei korjaa puutteita määräajassa, jätetään hakemus tutkimatta.

Tutkimatta jätetty hakemus otetaan käsiteltäväksi, jos hakija kuukauden kuluessa Eviran antaman määräajan päättymisestä sitä pyytää sekä ryhtyy toimenpiteisiin puutteellisuuden korjaamiseksi ja saman ajan kuluessa suorittaa uudelleenkäsittelemänsä.

Jos ehdotettu lajikenimi voidaan sekoittaa sellaiseen lajikkeen aineistoa tai sen kaltaisia tavaroita koskevaan tavaramerkkiin, nimeen, toiminimeen tai muuhun tunnusmerkkiin, johon hakijalla on yksinoikeus, hakemukseen on liitettävä rekisteriote Patentti- ja rekisterihallitukselta siitä, että tavaramerkki, nimi, toiminimi tai muu tunnusmerkki on poistettu asianomaisesta rekisteristä. Jos tällaista tunnusmerkkiä ei ole rekisteröity, hakijan on liitettävä hakemukseen selvitys siitä, että hän on luopunut tai on valmis luopumaan oikeudestaan käyttää tätä tunnusmerkkiä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa säädettyistä hakemuksessa esitettävistä tiedoista.

14 §

Väliaikainen suoja

Hakemuspäivästä alkaa väliaikainen suoja, joka jatkuu, kunnes kasvinjalostajanoikeus on myönnetty. Väliaikaista suojaa ei ole, jos kasvinjalostajanoikeutta ei myönnetä.

15 §

Etuoikeus

Kasvinjalostajanoikeushakemusten etuoikeus määräytyy hakemuspäivän perusteella. Jos usealla hakemuksella on sama hakemuspäivä, niiden keskinäinen etuoikeus määräytyy hakemuksen saapumisajan perusteella.

Jos etuoikeutta ei voida ratkaista saapumisajan perusteella, hakemuksilla on sama etuoikeus.

Jos kasvinjalostajanoikeuden hakija on hakenut aikaisemmin kasvinjalostajanoikeutta uusia kasvilajikkeita suojaavan kansainvälisen liiton tai Maailman kauppajärjestön jonkin jäsenen toimivaltaan kuuluvalla alueella, on hakemus, jos se tehdään 12 kuukauden kuluessa siitä, kun aikaisempi hakemus jätettiin, katsottava tehdyksi täällä samanaikaisesti.

Edellytyksenä 2 momentin mukaiselle etuoikeuden määräytymiselle on, että etuoikeutta nimenomaisesti vaaditaan hakemusta tehtäessä ja jäljennökset lajiketta koskevasta aikaisemmasta hakemuksesta ja siihen liittyvistä asiakirjoista toimitetaan Eviralle kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä. Jäljennösten tulee olla sen viranomaisen oikeaksi todistamia, joka vastaanotti ensimmäisen kyseistä lajiketta koskevan hakemuksen.

Hakijan tulee toimittaa Eviralle kahden vuoden kuluessa 2 momentin mukaisen etuoikeuden voimassaoloajan päätyttyä hakemuksen käsittelyä varten tarpeelliset tiedot, asiakirjat ja aineistot. Jos ensimmäinen hakemus on hylätty, hakijalle on myönnettävä riittävä aika toimittaa Eviralle hakemuksen käsittelyä varten tarvittavat tiedot, asiakirjat ja aineistot.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä etuoikeutta koskevan pyynnön esittämisestä.

16 §

Hakemuksen julkaiseminen

Eviran on varattava yleisölle mahdollisuus hakemusta koskevien väitteiden tekemiseen julkaisemalla hakemuksen tunnistetiedot.

Hakemusta koskevat väitteet on tehtävä Eviralle kirjallisesti kolmen kuukauden määräajassa hakemuksen julkaisemisesta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakemuksen julkaisemisesta ja julkaistavista tunnistetiedoista.

17 §

Väite paremmasta oikeudesta

Jos joku väittää, että hänellä on parempi oikeus lajikkeeseen kuin hakijalla, hänen on tehtävä siitä kirjallinen vaatimus Eviralle. Jos asia on epäselvä, Eviran tulee välipäätöksellä kehottaa häntä nostamaan määräajassa nosteen tuomioistuimessa. Jos kannetta ei nosteta määräajassa, väite jätetään ottamatta huomioon, mistä on mainittava välipäätöksessä.

Jos tuomioistuimessa on vireillä riita paremmasta oikeudesta lajikkeeseen, hakemuksen käsittely on keskeytettävä, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

18 §

Hakemuksen siirtäminen

Jos joku näyttää Eviralle, että hänellä on parempi oikeus lajikkeeseen kuin hakijalla, Eviran tulee hänen vaatimuksestaan siirtää hakemus hänelle. Siirronsaajan on samalla suoritettava hakemusmaksu.

Ennen kuin siirtovaatimus on lopullisesti ratkaistu, hakemusta ei saa jättää tutkimatta, hyväksyä, hylätä tai peruuttaa.

19 §

Lajikkeen tutkiminen

Evira järjestää lajikkeen tutkimisen kansainvälisten menetelmien mukaan sen selvittämiseksi, onko lajike erottuva, yhtenäinen ja pysyvä, jollei tutkimista ole pidettävä erityisistä syistä tarpeettomana.

Hakijan on toimitettava tarvittava lajikkeen aineisto ja tarpeelliset muut tiedot Eviralle tai Eviran määräämälle viranomaiselle tai laitokselle.

20 §

Päätös kasvinjalostajanoikeudesta

Evira selvittää väitteiden tekemiseen varatun ajan jälkeen, täyttääkö lajike 11 §:ssä asetetut vaatimukset, sekä tekee päätöksen

kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisestä. Hakemusta koskevat päätökset ja peruutukset julkaistaan ja hyväksytyt hakemuksia koskevat päätökset merkitään 22 §:ssä tarkoitettuun kasvinjalostajanoikeusrekisteriin.

21 §

Voimassaolo

Kasvinjalostajanoikeus on voimassa siitä päivästä, jona Evira on tehnyt hyväksymispäätöksen. Oikeus voidaan pitää voimassa 30 vuotta hyväksymispäätöstä seuraavan vuoden alusta maksamalla vuosimaksu kalenterivuositain tammikuun loppuun mennessä.

Kasvinjalostajanoikeuden voimassaolo päättyy, jos hakijalle myönnetään yhteisön kasvinjalostajanoikeus suojattuun lajikkeeseen.

22 §

Kasvinjalostajanoikeusrekisteri

Eviran pitämään kasvinjalostajanoikeusrekisteriin merkitään hyväksytyistä kasvinjalostajanoikeuksista seuraavat tiedot:

- 1) kasvinjalostajanoikeuden rekisterinumero;
- 2) kasvinjalostajanoikeuden haltijan ja mahdollisen asiamiehen nimi ja yhteystiedot, yritys- ja yhteisötunnus, kotipaikka, ilmoitus asiamiehen vaihtumisesta sekä jalostajan nimi ja yhteystiedot;
- 3) mihin kasvisukuun ja -lajiin lajike kuuluu sekä lajikekuvauksen tunnistetiedot;
- 4) hyväksytty lajikenimi, lajikenimiehdotuksen päivämäärä ja jalostajan tunnus;
- 5) hakemuspäivämäärä, hakemusnumero ja julkaisupäivämäärä sekä kasvinjalostajanoikeuden hyväksymispäivämäärä;
- 6) myönnetty etuoikeus ja valtio, jossa lajiketta koskeva aikaisempi hakemus on tehty, sekä hakemuspäivä, jolloin hakemus on tehty;
- 7) vuosimaksun maksaminen;
- 8) myönnetty pakkolupa tai vastavuoroinen pakkolupa ja käyttö lupa;
- 9) panttioikeus;
- 10) Eviran lainvoimaa vailla olevat päätökset, muutoksenhaut, ulosmittaukset, takava-

rikkoon asettamiset ja tuomioistuinten asiassa tekemät päätökset;

11) kasvinjalostajanoikeuden päättymispäivä.

Jos merkinnän tekemistä rekisteriin ei voida välittömästi ratkaista, tulee rekisteriin merkitä, että merkinnän tekemistä on pyydetty.

Kasvinjalostajanoikeusrekisteriin ja rekisterin asiakirjoihin sovelletaan muilta osin maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annettua lakia (284/2008).

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteriin tehtävien merkintöjen sisällöstä.

23 §

Merkinnän poistaminen rekisteristä

Jos näytetään, että rekisteriin merkitty käyttö lupa, panttioikeus tai pakkolupa on lakannut, merkintä on poistettava rekisteristä.

Luonnollisen henkilön 22 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen henkilötiedot poistetaan rekisteristä viimeistään kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun kasvinjalostajanoikeuden voimassaolo on lakannut. Rekisteriin talletettujen tietojen poistamiseen sovelletaan, mitä henkilötietolaissa säädetään tai sen nojalla päätetään.

Rekisteristä poistettujen tietojen arkistoinnista säädetään arkistolaissa (831/1994).

5 luku

Lajikenimi

24 §

Lajikenimen valinta ja käyttäminen

Lajike tulee voida erottaa lajikenimen perusteella muista saman tai lähisukuisen lajin lajikkeista.

Lajikkeen nimeä ei saa hyväksyä, jos se on sekoitettavissa tavaramerkkiin, nimeen, toiminimeen tai muuhun tunnusmerkkiin, johon muulla kuin hakijalla on suoja siten, että tämä toisella oleva suoja on esteenä lajikenimen rekisteröinnille.

Kun suojatun lajikkeen lisäysaineistoa markkinoidaan, siitä on käytettävä sen hyväksyttyä lajikenimeä. Hyväksyttyä lajikenimeä on käytettävä vielä senkin jälkeen, kun kasvinjalostajanoikeuden voimassaoloaika on päättynyt tai oikeus on muuten lakannut.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lajikenimen valinnasta ja lajikenimen käyttämisestä.

25 §

Lajikenimen kumoaminen ja lajikkeen uudelleen nimeäminen

Eviran on kumottava hyväksytty lajikenimi, jos:

1) lajikenimi on hyväksytty tämän lain vastaisesti ja este hyväksymiselle on edelleen olemassa;

2) kasvinjalostajanoikeuden haltija niin vaatii ja osoittaa siihen perustellun syyn; tai

3) joku esittää oikeuden päätöksen, jossa kielletään nimen käyttäminen lajikkeesta.

Eviran on ilmoitettava kasvinjalostajanoikeuden haltijalle lajikenimen kumoamisvaatimuksesta ja kehotettava tätä esittämään uusi ehdotus lajikenimeksi 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon vaatimuksesta.

Eviran on tutkittava uutta nimeä koskeva ehdotus. Kun Evira on hyväksynyt uuden nimen, se on julkaistava ja rekisteröitävä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lajikenimen kumoamisesta ja muuttamisesta.

6 luku

Kasvinjalostajanoikeuden lakkaaminen, mitättömäksi julistaminen ja menetetyksi määrääminen

26 §

Kasvinjalostajanoikeuden lakkaaminen

Evira toteaa päätöksellään kasvinjalostajanoikeuden lakanneeksi, jos kasvinjalostajanoikeuden haltija ilmoittaa Eviralle kirjalli-

sesti luopuvansa kasvinjalostajanoikeudestaan.

Jos vuosimaksua ei ole maksettu 21 §:n mukaisesti, Eviran on kehotettava kasvinjalostajanoikeuden haltijaa maksamaan vuosimaksu Eviran antamassa määräajassa uhalla, että kasvinjalostajanoikeus lakkaa. Jos kasvinjalostajanoikeuden haltija ei ole maksanut maksua annetussa määräajassa, Evira toteaa päätöksellään kasvinjalostajanoikeuden lakanneeksi.

Jos kasvinjalostajanoikeus on ulosmitattu tai siihen on olemassa rekisteriin merkitty panttioikeus tai riita kasvinjalostajanoikeuden siirtämisestä on vireillä, kasvinjalostajanoikeutta ei saa lakkauttaa niin kauan kuin ulosmittaus tai panttioikeus on voimassa tai riitaa ei ole lopullisesti ratkaistu.

27 §

Mitättömäksi julistaminen

Tuomioistuimen on julistettava kasvinjalostajanoikeus mitättömäksi, jos oikeutta myönnettäessä:

1) lajikkeen erotettavuutta tai uutuutta koskevia edellytyksiä ei ole ollut olemassa;

2) lajikkeen yhtenäisyyttä tai pysyvyyttä koskevia edellytyksiä ei ole ollut olemassa ja päätös kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisestä on oleellisilta osin perustunut hakijan toimittamiin tietoihin.

Tuomioistuimen on julistettava kasvinjalostajanoikeus mitättömäksi, jos oikeus on myönnetty hakijalle, joka ei ole oikeutettu siihen, ellei Evira siirrä kasvinjalostajanoikeutta sille, joka on siihen oikeutettu.

Asioissa, jotka koskevat kasvinjalostajanoikeuden mitättömäksi julistamista, tuomioistuimen on pyydettävä Eviran lausunto.

28 §

Menetetyksi määrääminen

Evira määrää kasvinjalostajanoikeuden menetetyksi, jos:

1) kasvinjalostajanoikeuden haltija ei kykene tuottamaan lajikkeen lisäysaineistoa,

jonka tuntomerkit vastaavat suojatun lajikkeen tuntomerkkejä;

2) kasvinjalostajanoikeuden haltija ei toimita Eviran kehotuksesta määräajassa lajikkeen lisäysaineistoa, asiakirjoja ja muita tietoja, jotka ovat tarpeen sen selvittämiseksi, ylläpidetäänkö lajiketta asianmukaisesti; tai

3) lajikenimi on kumottu kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisen jälkeen ja kasvinjalostajanoikeuden haltija ei ehdota uutta hyväksyttävää lajikenimeä.

29 §

Kasvinjalostajanoikeuden päättymisen rekisteröinti

Kasvinjalostajanoikeus merkitään päättyneeksi rekisteriin:

1) jos kasvinjalostajanoikeus on lakannut 26 §:n mukaisesti;

2) jos kasvinjalostajanoikeus on julistettu tuomioistuimen lainvoiman saaneella päätöksellä mitättömäksi 27 §:n mukaisesti;

3) jos se on määrätty Eviran päätöksellä menetetyksi 28 §:n mukaisesti; tai

4) voimassaoloajan päätyttyä 21 §:n mukaisesti.

7 luku

Käyttö- ja pakkolupa sekä vastavuoroinen pakkolupa

30 §

Käyttölupa

Jos kasvinjalostajanoikeuden haltija on antanut toiselle oikeuden ammattimaisesti käyttää suojattua lajiketta (käyttölupa), tämä saa luovuttaa oikeutensa edelleen ainoastaan, jos niin on sovittu.

Jos käyttölupa kuuluu yritykselle, se saadaan luovuttaa yrityksen luovutuksen yhteydessä, jollei muuta ole sovittu.

Jos kasvinjalostajanoikeuden haltija ilmoittaa luopuvansa kasvinjalostajanoikeudestaan ja rekisteriin on merkitty lajiketta koskeva käyttölupa, Eviran on ilmoitettava asiasta

käyttöluvan haltijalle kohtuullisen ajan varamiseksi tämän oikeuksien valvomiseksi ennen kuin Evira toteaa päätöksellään kasvinjalostajanoikeuden lakanneeksi.

31 §

Pakkolupa

Jos rekisteröidyn lajikkeen lisäysaineistoa ei tuoteta markkinoille yleisen edun kannalta kohtuullisin ehdoin ja elintarvikehuollon yleisiin tarpeisiin nähden riittävästi, voi se, joka haluaa käyttää lajiketta ammattimaisesti Suomessa, saada siihen pakkoluvan, jollei kasvinjalostajanoikeuden haltijan menettelyyn ole hyväksyttävää syytä. Pakkolupa sisältää myös oikeuden saada kasvinjalostajanoikeuden haltijalta tarpeellinen määrä lajikkeen lisäysaineistoa.

Pakkolupa voidaan myöntää vain sille, jolla katsotaan olevan edellytykset hyväksyttävällä tavalla ja pakkoluvassa määrättävillä ehdoilla käyttää hyväksi kasvinjalostajanoikeuden kohteena olevaa lajiketta. Pakkolupa ei estä kasvinjalostajanoikeuden haltijaa itse käyttämästä oikeuttaan tai antamasta lajikkeen käyttölupaa.

Pakkoluvan myöntää tuomioistuin, joka määrää, missä laajuudessa suojattua lajiketta saa käyttää, sekä vahvistaa vastikkeen ja muut pakkoluvan ehdot. Tuomioistuin voi kasvinjalostajanoikeuden haltijan vaatimuksesta kumota pakkoluvan tai vahvistaa sille uudet ehdot, jos oleellisesti muuttuneet olosuhteet sitä edellyttävät.

32 §

Vastavuoroinen pakkolupa

Jos bioteknologisen keksinnön patentin haltija ei voi hyödyntää patenttia loukkamatta lajiketta koskevaa aiempaa kasvinjalostajanoikeutta, hän voi hakea asianmukaisista korvausta vastaan pakkolupaa tuomioistuimelta kyseisen oikeuden suojaaman lajikkeen muulla kuin yksinoikeudella tapahtuvaa käyttöä varten. Jos patentin haltijalle myönnetään tällainen pakkolupa, kasvinjalostajan-

oikeuden haltijalla on tällöin oikeus saada kohtuullisin ehdoin vastavuoroinen lupa käyttää suojattua keksintöä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun luvan hakijan on osoitettava, että hän ei ole onnistunut sopimusteitse saamaan lupaa kasvinjalostajanoikeuden haltijalta ja että keksintö edustaa huomattavaa teknistä kehitystä, johon liittyy huomattava taloudellinen etu suojattuun lajikkeeseen nähden.

Patenttilaissa (550/1967) säädetään kasvinjalostajan oikeudesta saada pakkolupa käyttää patentilla suojattua keksintöä.

8 luku

Yksityisoikeudellinen suoja

33 §

Loukkauksen estäminen

Jos joku loukkaa kasvinjalostajanoikeuden tuottamaa yksinoikeutta, tuomioistuin voi kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta tekoa.

34 §

Keskeyttämismääräys välittäjälle

Tuomioistuin voi 33 §:ssä tarkoitettua kantea käsitellessään kasvinjalostajanoikeuden haltijan vaatimuksesta määrätä lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjän taikka muun välittäjänä toimivan palvelun tarjoajan sakon uhalla keskeyttämään kasvinjalostajanoikeutta loukkaavaksi väitetyn käytön (keskeyttämismääräys), jollei sitä voida pitää kohtuuttomana ottaen huomioon kasvinjalostajanoikeuden väitetyn loukkaajan, välittäjän ja kasvinjalostajanoikeuden haltijan oikeudet.

Ennen 33 §:ssä tarkoitetun kanteen nostamista tuomioistuin voi kasvinjalostajanoikeuden haltijan vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että oikeudenhaltijan oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille,

jonka väitetään loukkaavan kasvinjalostajanoikeutta, tilaisuus tulla kuulluksi. Tiedoksianto sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, voidaan toimittaa postitse taikka telekopiota tai sähköpostia käyttäen. Asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään.

Tuomioistuin voi pyynnöstä antaa 2 momentissa tarkoitetun keskeyttämismääräyksen väliaikaisena väitettyä loukkaajaa kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä välttämättä vaatii. Määräys on voimassa, kunnes toisin määrätään. Väitetylle loukkaajalle on määräyksen antamisen jälkeen viipymättä varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Kun väitettyä loukkaajaa on kuultu, tuomioistuimen on viipymättä päätettävä, pidetäänkö määräys voimassa vai peruutetaanko se.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottokaaren (705/2007) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu. Tämän pykälän 2 tai 3 momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 33 §:ssä tarkoitettua kantea nosteta kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

Keskeyttämismääräystä vaatineen on korvattava sille, jolle määräys on annettu, samoin kuin väitetylle loukkaajalle määräyksen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko sekä asiassa aiheutuneet kulut, jos 33 §:ssä tarkoitettu kanne hylätään tai jätetään tutkimatta taikka jos asian käsittely jätetään sillensä sen vuoksi, että kantaja on peruuttanut kanteensa tai jäänyt saapumatta tuomioistuimeen. Sama on voimassa, jos keskeyttämismääräys 3 momentin nojalla peruutetaan tai 4 momentin nojalla raukeaa. Vahingon ja kulujen korvaamista koskevan kanteen nostamisessa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 12 §:ssä säädetään.

35 §

Vahvistuskanne

Kasvinjalostajanoikeuden haltija tai se, jolla käyttö- tai pakkoluvan perusteella on oike-

us käyttää hyväksi kasvinjalostajanoikeuden nojalla suojattua lajiketta, voi ajaa vahvistuskannetta siitä, nauttiiko hän myönnetyn kasvinjalostajanoikeuden perusteella suojaa toista vastaan, jos asia on epäselvä ja siitä aiheutuu hänelle haittaa.

Joka käyttää tai aikoo käyttää hyväksi kasvinjalostajanoikeuden perusteella suojattua lajiketta, voi samoilla ehdoilla ajaa kasvinjalostajanoikeuden haltijaa vastaan vahvistuskannetta siitä, onko myönnetyn kasvinjalostajanoikeuden johdosta olemassa este sanotulle toiminnalle.

36 §

Hyvitys ja vahingonkorvaus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta loukkaa kasvinjalostajanoikeutta tai 24 §:n 3 momentin säännöstä lajikenimen käyttämisestä, on velvollinen suorittamaan kasvinjalostajanoikeuden haltijalle kohtuullisen hyvityksen lajikkeen hyväksi käyttämisestä ja korvaamaan vahingon, joka loukkauksesta aiheutuu. Jos huolimattomuus on vähäinen, vahingonkorvausta voidaan sovitella.

Jos kasvinjalostajanoikeuden loukkaus tai lajikenimen käyttämistä tarkoittavan 24 §:n 3 momentin loukkaus ei ole tahallinen tai tehty huolimattomuudesta, loukkaaja on velvollinen suorittamaan kohtuullisen hyvityksen lajikkeen hyväksikäyttämisestä.

Kasvinjalostajanoikeuden loukkauksen tai lajikenimen käyttämistä tarkoittavan 24 §:n 3 momentin loukkauksen perusteella voidaan hyvitystä ja korvausta vahingosta vaatia ainoastaan viiden viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireillepanoa.

Jos kasvinjalostajanoikeus on lainvoiman saaneella tuomiolla julistettu mitättömäksi, hyvitys- tai vahingonkorvausvelvollisuutta ei ole.

Vahingonkorvauksesta on lisäksi voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

37 §

Viljelijän korvausvelvollisuus

Viljelijä, joka laiminlyö 6 §:ssä säädetyn velvoitteen, on velvollinen suorittamaan kasvinjalostajanoikeuden haltijalle korvausta. Korvauksen suuruus määräytyy yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa säädetyn maataloutta koskevan vapautuksen soveltamista koskevista säännöistä komission asetuksen (EY) N:o 1768/95 mukaan.

38 §

Lajikkeen kasviaineiston palauttaminen

Tuomioistuin voi oikeudenloukkauksen kärsineen kanteesta, sen mukaan kuin on kohtuullista, määrätä, että lajikkeen kasviaineisto, johon oikeudenloukkaus kohdistuu, on luovutettava loukatulle lunastusta vastaan. Edellä sanottu ei koske sitä, joka vilpittömässä mielessä on saanut lajikkeen kasviaineiston tai erityisen oikeuden siihen eikä itse ole loukannut kasvinjalostajanoikeutta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu lajikkeen kasviaineisto saadaan ottaa takavarikkoon, jos oikeudenloukkauksen kärsinyt on tehnyt vaatimuksen lajikkeen kasviaineiston luovuttamiseksi sen mukaan kuin ulosottokaarissa säädetään.

39 §

Väliaikaisen suojan loukkaus

Jos joku muu kuin hakija käyttää ammattimaisesti hyväksi lajiketta ja lajikkeen lisäysaineistoa 14 §:ssä tarkoitettuna aikana, kasvinjalostajanoikeuden loukkausta koskevia säännöksiä on sovellettava, jos kasvinjalostajanoikeus sittemmin myönnetään.

Väliaikaisen suojan aikana tapahtuneesta kasvinjalostajanoikeuden loukkauksesta ei voida tuomita 9 luvussa tai rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettua rangaistusta.

Vahinko, joka on syntynyt ennen 16 §:ssä tarkoitettua hakemuksen julkaisemista, voidaan määrätä korvattavaksi ainoastaan 36 §:n 2 momentin mukaan.

Jos vahingonkorvauskanne pannaan vireille vuoden kuluessa kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisestä, ei 36 §:n 3 momentin säännöstä sovelleta.

40 §

Tuomion julkistaminen

Tuomioistuin voi kasvinjalostajanoikeuden loukkausta koskevassa riita-asiassa kantajan vaatimuksesta määrätä, että vastaajan on korvattava kustannukset, jotka kantajalle aiheutuvat siitä, että hän soveltuvin toimin julkistaa tietoja lainvoimaisesta tuomiosta, jossa vastaajan on todettu loukanneen kasvinjalostajanoikeutta. Määräystä ei saa antaa, jos tietojen levittämistä on muussa laissa rajoitettu. Harkitessaan määräyksen antamista ja määräyksen sisältöä tuomioistuimen tulee ottaa huomioon julkistamisen yleinen merkitys, loukkauksen laatu ja laajuus, julkistamisesta aiheutuvat kustannukset ja muut vastaavat seikat.

Tuomioistuin määrää vastaajan korvattavien kohtuullisten julkistamiskustannusten enimmäismäärän. Kantajalla ei ole oikeutta korvaukseen, jos tietoja tuomiosta ei ole julkistettu tuomioistuimen määräämässä ajassa tuomion lainvoimaiseksi tulosta.

9 luku

Rangaistussäännökset

41 §

Kasvinjalostajanoikeuden loukkaus

Joka tahallaan rikkoo 4 §:ssä säädettyä yksinoikeutta, on tuomittava, jollei teko ole rangaistava rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikkoksena, *kasvinjalostajanoikeuden loukkaamisesta* sakkoon.

42 §

Kasvinjalostajanoikeusrikkomus

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta laiminlyö 6 §:n 4 momentissa säädetyn tietojenantovelvollisuutensa tai rikkoo 24 §:n 3 momentin säännöksiä lajikenimen käyttämisestä, on tuomittava *kasvinjalostajanoikeusrikkomuksesta* sakkoon.

43 §

Suojattua lajiketta koskevien viljelytietojen väärinkäyttö

Kasvinjalostajanoikeuden haltija, joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta käyttää 7 §:n nojalla luovutettuja tietoja vastoin 7 §:n 2 momentissa säädettyä käyttötarkoitusta tai mainitun lainkohdan vastaisesti luovuttaa tietoja edelleen, on tuomittava *suojattua lajiketta koskevien viljelytietojen väärinkäytöstä* sakkoon.

44 §

Syyteoikeus

Syyttäjä ei saa nostaa syytettä 41—43 §:ssä tarkoitettua rikkomuksesta, ellei asianomistaja ilmoita sitä syytteeseen pantavaksi.

10 luku

Erinäiset säännökset

45 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun Eviran päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten, kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

46 §

Oikeuspaikka

Laillinen tuomioistuin tämän lain nojalla käsiteltävissä asioissa on Helsingin kärjäoikeus.

47 §

Lausunnon pyytäminen

Kasvinjalostajanoikeutta koskevissa asioissa tuomioistuin voi pyytää Eviran lausunnon.

48 §

Perittävät maksut

Tämän lain mukaisista Eviran suoritteista peritään valtiolle maksuja valtion maksupöytäkirjoissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaan.

49 §

Kasvinjalostajanoikeuden hakijan ja haltijan asiamies

Jos kasvinjalostajanoikeuden hakijalla tai haltijalla ei ole kotipaikkaa Suomessa, hakijalla tai haltijalla on oltava Euroopan talousalueella asuva asiamies, joka on oikeutettu edustamaan hakijaa tai haltijaa kaikissa kasvinjalostajanoikeutta koskevissa asioissa.

50 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan 21 päivänä elokuuta 1992 annettu laki kasvinjalostajanoikeudesta (789/1992) myöhempine muutoksineen ja Euroopan yhteisön myöntämän kasvinjalostajanoikeuden yksityisoikeudellisesta ja julkisoikeudellisesta suojasta Suomessa 5 päivänä maaliskuuta 1999 annettu laki (239/1999).

Kumotun kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain nojalla annetut säännökset ja määräykset jäävät edelleen voimaan, kunnes tämän lain nojalla toisin säädetään.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä oleviin kasvinjalostajanoikeushakemuksiin ja niiden perusteella myönnettäviin kasvinjalostajanoikeuksiin sekä kasvinjalostajanoikeuksiin, jotka on myönnetty ennen lain voimaantuloa, sovelletaan tätä lakia.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olevien kasvinjalostajanoikeuksien voimassaoloaika pidentyy tämän lain mukaiseksi niiden hyväksymispäätöksestä lukien.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Jos muussa laissa viitataan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleeseen kasvinjalostajanoikeudesta annettuun lakiin, sen asemasta sovelletaan tätä lakia.

2.

Laki

siemenkauppalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä elokuuta 2000 annetun siemenkauppalain (728/2000) 5 §:n 1 momentti
 ja
lisätään lakiin uusi 5 a § seuraavasti:

5 §

Lajikeluettelo

Viljelykasvien lajikkeista pidetään lajikeluettelo. Lajike hyväksytään lajikeluetteloon, jos se on selvästi erottuva, pysyvä ja riittävän yhtenäinen ja jos sillä on riittävä viljely- ja käyttöarvo. Jos kysymys on geneettisesti muunnetusta lajikkeesta, lajikeluetteloon hyväksymisen edellytyksenä on lisäksi, että lajike täyttää 8 §:ssä tai sen nojalla säädetty edellytykset.

kunnan, joka päättää lajikkeen hyväksymisestä lajikeluetteloon ja lajikkeen hyväksymisen peruuttamisesta. Lautakunnan kokoonpanossa on otettava huomioon kasvilajikkeiden hyväksymisen kannalta riittävä asiantuntemus. Lautakunta julkaisee vuosittain luettelon hyväksymistään lajikkeista.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kasvilajikelautakunnan kokoonpanosta, päätösvaltaisuudesta ja lajikkeiden hyväksymisestä.

5 a §

Kasvilajikelautakunta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan kasvilajikelauta-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**rikoslain 49 luvun 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 49 luvun 2 §, sellaisena
 kuin se on laissa 578/1995, seuraavasti:

49 luku

Eräiden aineettomien oikeuksien loukkaamisesta

2 §

Teollisoikeusrikos

Joka tavaramerkkilain (7/1964), patenttilain (550/1967), mallioikeuslain (221/1971), yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain (32/1991), hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain (800/1991) tai kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (/) säännösten vastaisesti ja siten, että teko on

omiaan aiheuttamaan huomattavaa taloudellista vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle, loukkaa,

- 1) oikeutta tavaran tunnusmerkkiin,
- 2) patentin tuottamaa yksinoikeutta,
- 3) mallioikeutta,
- 4) oikeutta piirimalliin,
- 5) hyödyllisyysmallioikeutta tai
- 6) kasvinjalostajanoikeutta,

on tuomittava *teollisoikeusrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
 ta 20 .

Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Sirkka-Liisa Anttila*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki

siemenkauppalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä elokuuta 2000 annetun siemenkauppalain (728/2000) 5 §:n 1 momentti
ja
lisätään lakiin uusi 5 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Lajikeluettelo

Lajikeluettelo

Viljelykasvien lajikkeista pidetään lajikeluettelo. Lajike hyväksytään lajikeluettelo, jos se on selvästi erottuva, pysyvä ja riittävän yhtenäinen ja jos sillä on riittävä viljely- ja käyttöarvo. Jos kysymys on geneettisesti muunnetusta lajikkeesta, lajikeluetteloon hyväksymisen edellytyksenä on lisäksi, että lajike täyttää 8 §:ssä tai sen nojalla säädetyt edellytykset. Hyväksymisestä päättää kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (789/1992) 9 §:ssä tarkoitettu kasvilajikelautakunta, joka julkaisee vuosittain luettelon hyväksymistään lajikkeista.

Viljelykasvien lajikkeista pidetään lajikeluettelo. Lajike hyväksytään lajikeluettelo, jos se on selvästi erottuva, pysyvä ja riittävän yhtenäinen ja jos sillä on riittävä viljely- ja käyttöarvo. Jos kysymys on geneettisesti muunnetusta lajikkeesta, lajikeluetteloon hyväksymisen edellytyksenä on lisäksi, että lajike täyttää 8 §:ssä tai sen nojalla säädetyt edellytykset.

5 a §

Kasvilajikelautakunta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan kasvilajikelautakunnan, joka päättää lajikkeen hyväksymisestä lajikeluetteloon ja lajikkeen hyväksymisen peruuttamisesta. Lautakunnan kokoonpanossa on otettava huomioon kasvilajikkeiden hyväksymisen kannalta riittävä asiantuntemus. Lautakunta julkaisee vuosittain luette-

lon hyväksymistään lajikkeista.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kasviviljelijälautakunnan kokoonpanosta, päätösvaltaisuudesta ja lajikkeiden hyväksymisestä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpi-
teisiin.*

3.

Laki**rikoslain 49 luvun 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 49 luvun 2 §, sellaisena
 kuin se on laissa 578/1995, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

49 luku

49 luku

Eräiden aineettomien oikeuksien loukkaamisesta**Eräiden aineettomien oikeuksien loukkaamisesta**

2 §

2 §

*Teollisoikeusrikos**Teollisoikeusrikos*

Joka tavaramerkkilain (7/64), patenttilain (550/67), mallioikeuslain (221/71), yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain (32/91), hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain (800/91) tai kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (789/92) säännösten vastaisesti ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa taloudellista vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle, loukkaa,

- 1) oikeutta tavaran tunnusmerkkiin,
- 2) patentin tuottamaa yksinoikeutta,
- 3) mallioikeutta,
- 4) oikeutta piirimalliin,
- 5) hyödyllisyysmallioikeutta tai
- 6) kasvinjalostajanoikeutta,

on tuomittava *teollisoikeusrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Joka tavaramerkkilain (7/1964), patenttilain (550/1967), mallioikeuslain (221/1971), yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain (32/1991), hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain (800/1991) tai kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (/) säännösten vastaisesti ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa taloudellista vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle, loukkaa,

- 1) oikeutta tavaran tunnusmerkkiin,
- 2) patentin tuottamaa yksinoikeutta,
- 3) mallioikeutta,
- 4) oikeutta piirimalliin,
- 5) hyödyllisyysmallioikeutta tai
- 6) kasvinjalostajanoikeutta,

on tuomittava *teollisoikeusrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
 ta 20 .